

PLATSER

Ulla Hårde

AUGUSTENBORG

En betongränna transporterar vatten till en "svacka" för fördröjning och perkolation. Överskottsvatten leds bort via en annan ränna.

AUGUSTENBORG, MARKRENOVERING MED LOKALT DAGVATTENSYSTEM

Adress

Ystadsvägen, Augustenborgsskolan, Södra Grängesbergsgatan, Augustenborgsgatan, Malmö

Byggnadsår

2001-2002

Landskapsarkitekt

Mellanrum Landskapsarkitekter genom Anders Folkesson och Christer Göransson.

Lökrännans formgivare

Morten Ovesen, Institutet för ekologisk teknik, Anders Folkesson och Christer Göransson, Mellanrum samt Lars-Erik Widarsson, VA-verket i Malmö.

Beställare

VA-verket i Malmö

Markentreprenör

Kommunteknik, Malmö stad

VATTNETS VÄG

Små lökar av betong ger vattnet en spännande framfart.

De sitter som roliga små bubblor i en betongränna som leder regnvatten från hustaken i stadsdelen Augustenborg i Malmö och vidare i ett öppet dagvattensystem. Lökspetsarna är riktade mot vattnets strömningsriktning vilket ger vattnet en pulserande rörelse, som drar med sig partiklar och förbättrar rensningen av rännan.

Lökrännan – som den populärt kallas – har lockat en mängd besökare till området. Den har även tilldelats Utmärkt Svensk Form 2001. Vattnets framfart i Augustenborg är en viktig del av stadens satsning på området som ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Augustenborg, som byggdes 1948–52, var ett välplanerat, allmännyttigt bostadsområde med 2 200 lägenheter, daghem, skola, fritidslokaler, biograf, butiker, café och en stor park.

Under årens lopp har området genomgått många förändringar. Nu pågår en stillsam omvandling till allmännyttig ekologi.

Lökrännan är en del i den framgångsrika satsningen på att visa vattnets väg från bostadshusens takpannor och hängrännor till en fantasieggande värld av långsträckta kanaler, dammar och våtmarker inom området. För landskapsarkitekt Anders Folkesson på Mellanrum blev uppdraget ett äventyr. "Vi arbetade med funktion och gestaltning," berättar han. Det blev omfattande studier av vattnets beteende och områdets förutsättningar.

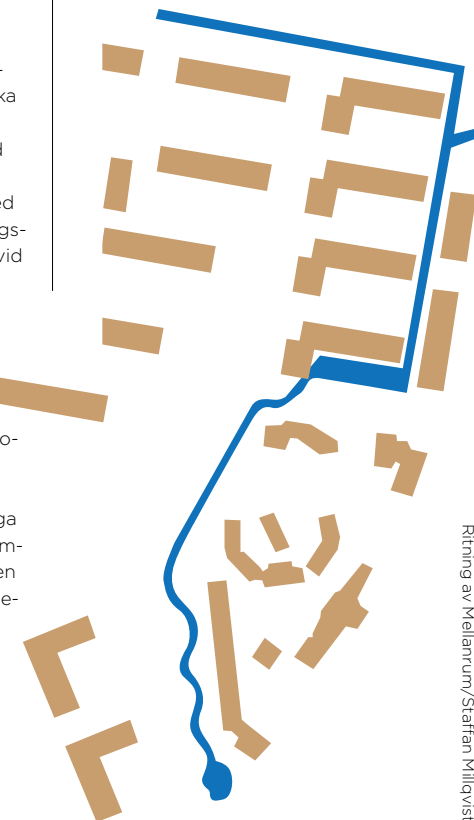
Lökrännan tog sakta form i en källarlokal där Institutet för ekologisk teknik anlagt en fem meter lång testränna. Anders Folkesson och hans kolleger provade sig fram med olika former av lerkulpar innan den smarta löken tog form. Vattnet hade lite svårt att bestämma sig. Men lökarna visade sig vara finurliga. De utnyttjade vattnets ambivalens att flyta till höger eller vänster när

Systemet för omhändertagande av dagvattnet ingår i en helhet som är gestaltad med stor repekt för femtiotalshusen och bostadsområdets tidstypiska karaktär. Markbeläggning med betongplattor i kombination med grus och omsorgsfull utformning vid entréerna.

Ränndalar och kanaler för vatten har olika storlek beroende på var i systemet de finns, det vill säga hur mycket strömmande dagvatten de är dimensionerade för.

Vattnets väg genom kanaler och dammar

Ritning av Mellanrum/Staffan Millqvist

det lämnade löken. Det blev än hit, än dit och det var därför som vattnet fick ett pulserande förlopp. Efter alla tester kunde lökrännan tillverkas i betong och användas i större skala.

På samma sätt utformades speciella stuprörssstenar av betong som skulle fånga upp vattnet och fördröja det innan det kunde fortsätta via en rännalsplatta ut i kanalsystemet. Man utformade dessutom olika kanaler för hopkoppling och anslutning till rännor av olika snitt. Man anlade dammar och fogade samman ett öppet vattensystem som fullt utbyggt ska löpa tre kilometer i betongrännor av olika slag.

Längs kanaler och dammar har Mellanrum satsat på en rik flora av växter som fungerar i både fukt och torka. Under varma perioder minskar vattentillgången i kanaler och dammar. Då lyfter högväxande gräs och buskar i vattenlandskapet som ger området

en alldeles speciell karaktär. Vattnet, som flyter mellan bostadshusen, rinner ut vid skolan där barnen fått speciella, kubformade hoppstenar av betong att skutta omkring på. Där tar också parken över och vattnet får flyta vidare i en slingrande bäckfåra innan det fångas upp av en slutdamm och leds vidare via dagvattenledningar till Malmös kanaler.

"Betongen med dess formbarhet och hållbarhet har varit det enda, realistiska materialet kostnadsmässigt sett," säger Anders Folkesson.

Han konstaterar också att det hade varit betydligt enklare och billigare att skapa en dagvattenanläggning i en helt ny miljö. Kompromisserna i projektet har varit många. Mest saknar han möjligheten att som planerande arkitekt få medverka ända fram till slutfasen i projektet. ❀

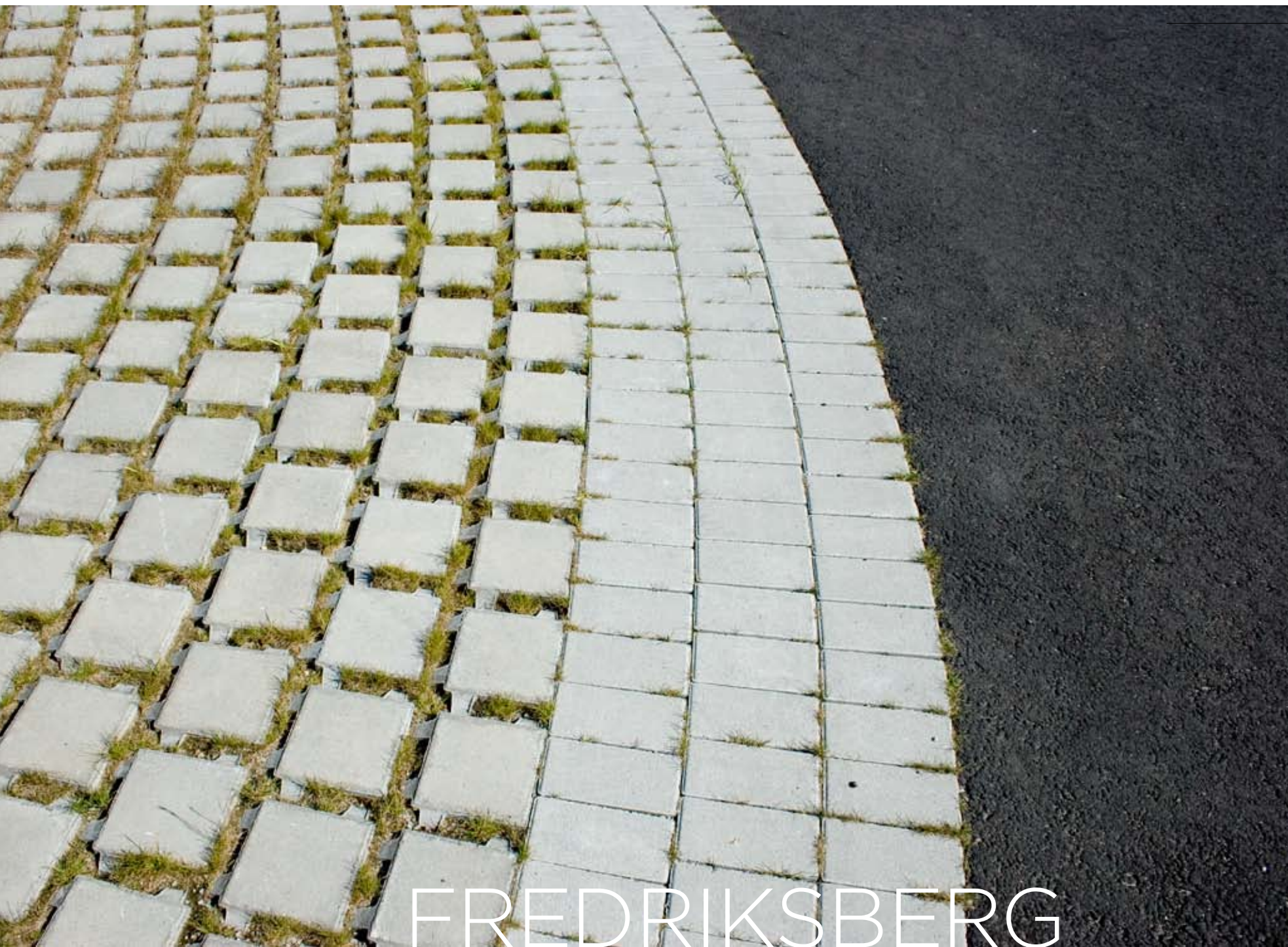
En av finesserna i området är tekniken att fördröja vatten vid låga respektive höga flöden, utan manuell nivåreglering. Formgivningen är väl genomtänkt också ur estetisk synpunkt.

Dagvattenssystemet har flera komponenter av betong och andra material för att fungera: Lök-ränna, kubränna, kanalelement, stuprörssten.

Möte mellan "Lökränna", kanalelement och gångstråk med betongplattor i storlek 35x35 cm. Bro, avtäckning och kantsten runt våtmarken är gjorda av kalksten. De hårda materialen sätter en distinkt ram kring de mjuka materialen – våtmarkens växtlighet, vatten, gräs och grus.

FREDRIKSBERG

Den rektangulära markstenen som ligger i tre rader med längsgående fog pressas in i den böljande geometrin genom att fogbredden mellan de enskilda stenarna i skiften anpassas. Där radien är som minst gäller det att se upp så att fogen fortfarande fungerar tekniskt.

Den böljande och originella utställningsytan med gräsarmeringssten.

Kantstödsblocket med mjukt rundad kant mot asfaltsytan har ett hörnblock som ger ett "helt" hörn, vilket är både visuellt och tekniskt fördelaktigt.

FÖRENADE BIL, MALMÖ

Adress

Djurhagegatan 15
(Fredriksberg), Malmö

Byggnadsår
2006

Landskapsarkitekt

Sydväst arkitektur och
landskap genom Niklas
Bosrup

Beställare

Förenade bil, BMW, Malmö

Markentreprenör

MVB

VÅGAT FÖR BILAR

Den nya bilhallen för Förenade bil i Malmö, ligger som på en scen – med fräckt formade fasader och bilmodellerna "on display" på en böljande våg av armerat gräs.

Anläggningen syns från två motorvägar – Yttre Ringvägen och vägen mellan Sturup och Malmö. Arkitektur är en viktig del av företagets marknadsföring.

"Läget, arkitekturen och utställningsytan var tre viktiga faktorer för vårt nya huvudkontor," berättar Joakim Söderström, VD för Förenade Bil.

Joakim Söderström inventerade många av branschens anläggningar i Europa innan han bestämde sig för hur byggnaden skulle

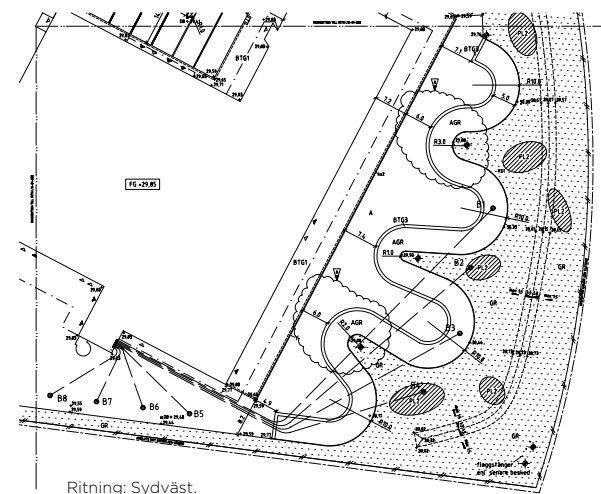
se ut. Han ritade ett eget förslag innan han tog kontakt med arkitektföretaget Metro Arkitekter AB. Att den nya byggnaden skulle vara synlig i terrängen och därtill väcka uppmärksamhet var en förutsättning. Den skulle också vara öppen, ljus och flexibel samt välkomnande och tydlig för kunderna. "Bilhallen blev en fullträff", konstaterar Joakim Söderström.

Husets arkitekt var också mån om att man skulle satsa på en landskapsarkitekt för att få en estetisk och funktionell utställningsyta utomhus. Uppdraget gick till Sydväst arkitektur och landskap i Malmö. Bilarnas utställningsplatå har också diskret knutits samman med den omgivande naturen. Bortom den slingrande ytan av gräs och prefabricerade betongplattor, tar vildväxande gräs

Genom att använda rektangulär mörk marksten i ränder har man åstadkommit en funktionell och fin detaljering av den stora parkeringsytan. Låsstenen anpassas mot kanten med specialstenar.

Radiekantstöd ger en precis avslutning till randen av gräsarmerings- och marksten.

och inplanterade videbuskar vid. Regnvattnet leds från hårdgjorda ytor och armerat gräs ned till de gräsbevuxna dikena runt anläggningen, där det fördröjs och så småningom försvinner ut till Malmös dagvattensystem.

"Bilar relateras ofta till natur och det har alltid fascinerat mig", berättar Niklas Bosrup vid Sydvest arkitektur och landskap.

"Därför försökte vi skapa en lekfull och naturliknande utställningsyta som en motvikt till de omgivande, hårdgjorda körbanorna och parkeringsplatserna kring huvudbyggnaden."

Landskapsarkitekterna gjorde också en noggrann differentiering av ytorna kring kontorsbyggnaden. Det fick inte bara bli asfalt,

även om detta hade varit den enklaste lösningen. Närmast byggnaden ritade man ett entrétorg med en välkomnande kundparkering på en yta av markbetongsten i form av vågformad låssten, avsedd för tung trafik. Strama band av rektangulär marksten löper genom vågorna med fem meters mellanrum. Tätare linjer av rektangulär marksten används också som markering för parkering.

Kring den glasade fasaden löper en bred ram av ljusgrå, svensktillverkade betongplattor i standardformatet 420 x 420 mm med en 300 mm bred kantsten med rundad kant. ❁

MARKBELÄGGNING:

Låssten med mörka band av skarpkantad marksten 210 x 140 mm på parkeringsytan, 210 x 100 mm
Gräsarmeringssten, 210 x 210 mm med fris 210x105 mm i tre rader på utställningsytan. Ljusgrå platta 420 x 420 mm. Kantstenar, 300 mm bred med rundad kant samt 100 mm bred, raka och i radier.

Markbetongbeläggningsen avgränsas mot asfaltytorna med en låg stålkant. Detta ger intryck av att byggnaden vilar på en plattform som, trots den mycket lilla upphöjningen över omgivande mark, visuellt betonar markens tillhörighet till byggnaden.

Liksom i övergången mellan asfalt och betongplattor skiljs betongplattor och planterade ytor åt med ett kantstöd av stål.

ENTRÉ OCH INNERGÅRD FÖR OMX, FRIHAMNEN

Adress

Tullvaktsgården 11,
Stockholm

Byggnadsår

2002-2004

Landskapsarkitekt

Nivå landskapsarkitektur
ab genom Göran Lindberg
(ansvarig) och Jake Ford

Beställare

Wihlborgs Fastigheter
och OMX

Markenreprentör

Mac Freeze AB

VÄLKOMNANDE ELEGANS

Framför OMX' eleganta och ombyggda huvudkon-
tor i Värtahamnen ligger inte en röd matta men väl
en sober markbeläggning i grå och svart betong.
Det är en välkomnande gest mot besökaren och
samtidigt en markering av platsens dignitet.

Här väntar börsföretaget OMX – en arbetsplats för 1200
personer.

Huvudbyggnaden, som ursprungligen ritades av Uno Åhrén
för Ford Motor Company 1932, har genomgått en total förvand-
ling. Men den kulturklassade utsidan är intakt. För ombyggnaden
svarar arkitektkontoret Sandellsandberg. Marken kring fabriken

har gestaltats av Nivå landskapsarkitektur, som fick uppgiften
att koppla samman omgivningens ruffa hamnmiljö och lummiga
grönska med den mondäna fabriksanläggningen. I uppgiften
ingick också att lösa funktionerna för bil- och cykelparkering,
angöring och inlastning.

Mötet mellan 1930-talsfasadens mosaik av markisskuggade
fabriksfönster och 2000-talets parkeringsanläggning ställde stora
krav på de angränsande markytornas beläggning, form och färg.
"Vi inspirerades av fabriken ursprungliga betonggolvet som fick
återspeglas i de yttre gångstråken och entréerna," berättar Göran
Lindberg, Nivå landskapsarkitektur. Närmast huset löper en ljus

Betongplattorna på innergården ligger något högre än det omgivande lagret av skifferkross, så att de rör över det. Detta, tillsammans med kontrasten mellan det mörka och det vita, får plattorna att framträda visuellt. Upphöjningen minskar också risken att stenar sprider sig över plattorna.

Entréplats med betongplattor i rader i halvtensförband. De genomgående fogarna förstärker visuellt rörelserikningen mot entrén.

gång av betongplattor som också återkommer i den breda mattan av svart och grå markbetong vid husets huvudentré.

Plattorna är stora och tunna, och har gjutits på ett hantverksmässigt sätt. Eftersom de inte är alldeles plana har de inte heller varit helt lätta att lägga. Närmast huset har man också satsat på en uppvärmd gångyta med samma betongplatta, vilket gav en obalans i mötet mellan den varma och kalla stenen. Den varma stenen lyfte några millimeter i kanten mot den kalla. Under "entrémattan" ligger en stabiliserande asfaltyta, som minskar risker för ojämnheter.

Mellan parkeringsytans asfalt och gångstråkets betongplattor finns ett kantstöd av stål. Den stora parkeringsytan har fått en

lättsam dekor av gröna öar fyllda med tall och gräs. Gångstråken närmast husen kantas av körsbärsträd.

I byggnadens inre öppnar sig en atriumgård med likadana betongplattor på en bädd av svart skifferkross. Intill de stora glasade ytorna lyfter vajrar med klätterväxter som pipranka och olika sorters klematis.

"Vi är mycket nöjda med resultatet," säger Göran Lindberg och hyllar såväl beställare som medverkande arkitekter för ett intressant och lärorikt uppdrag.

"Det var ett krävande men mycket roligt projekt!" ❁

MARKBELÄGGNING:

Betongplattor
600 x 300 mm.

Mötet mellan grovt skifferkross och slät betongplatta på innegården är en fin och raffinerad detalj. Betongplattan har en speciell ytstruktur.

Bänkarna, som formgavs speciellt för OMX, har ett enkelt och lite ruffigt uttryck för att passa in i hamnmiljön. Betongstöden under bänkarna är framtagna för att färg- och materialmässigt matcha markbetongen.

FRILUFTSSTADEN

MARKBELÄGGNING:

Stora plattan 300 x 217 mm

Fågelbad: 300 x 217 mm

Kruka: 300 mm x 217 mm

Lilla plattan: 200 x 120 mm

Betongplattor,
fågelbad och
krukor.

TRÄDGÅRD, FRILUFTSSTADEN I MALMÖ

Adress

Privat trädgård,
Friluftsstaden i Malmö

Projektör

Melin Design, Per Melin

Formgivning

Signe Persson-Melin, kera-
miker och tidigare profes-
sor vid Konstfackskolan i
Stockholm

LEKFULLA KOMBINATIONER

Den svängda plattan i naturgrå betong inbjuder till lekfulla arrangemang.

Den är lika fin till stora ytor som till små. Tillsammans med fågelbad och krukor i samma grundform kan plattan användas i olika kombinationer. Fågelbadet kan varieras i många mönster med eller utan plattor. Krukan kan stå som en solitär på trappan eller terrassen eller fogas in de övriga delarna.

Det är en sinnlig och samtidigt praktisk grundform, som Signe Persson-Melin skapade till trädgårdsutställningen på Rosendal 1998. Betongplattan och fågelbadet ingick i den av Persson-Melin och Heidi Palmgren formade trädgården "Hommage à Ulla Molin". Ulla Molin, som var en dynamisk redaktör för tidskriften "Hem i Sverige", gick i spetsen för förnyelse av såväl hem som trädgård.

I henne hade Signe Persson-Melin en fin samarbetspartner och beställare av stilrena fågelbad i eternit.

Idag arbetar Signe Persson-Melin helst med lera och betong. "Betong har många fina egenskaper som lera saknar", menar hon. Förutom att betong är ett billigt material, klarar den vårt tuffa klimat betydligt bättre än lera. Den färskta och ljusa naturgrå ytan åldras vackert och får med tiden djupare och mörkare nyanser.

De svängda formerna väckte publikens intresse på Rosendal.

Krukan har tillkommit i efterhand. Betongplattorna används främst i stora partier på terrasser och till trädgårdsgångar. En kund skapade förtjust fyra olika uteplatser med hjälp av den svängda plattan. En annan byggde olika "öar" med plattorna uppe på ett berg. Plattorna fungerar också alldeles utmärkt som golvbeläggning i exempelvis växthus. ✿

FRÖLUNDA

Beläggningen består av ett täcke av marksten med figurer i form av platsgjutna ovaler samt mattor av betongplattor vid entréerna.

BOSTADSGÅRDAR VID FRÖLUNDA TORG

Adress

Marconigatan/Näverlurs-
gatan, Västra Frölunda

Byggnadsår

2000-2001 (Marconigatan)
& 2001-2002 (Näverlurs-
gatan)

Landskapsarkitekt

Landskapsgruppen AB ge-
nom Ulf Rehnström, Petra
Ekström och Nils Ekström
(Marconigatan) samt Ulf
Rehnström och Lina Lind-
qvist (Näverlursgatan).

Beställare

Bostads AB Poseidon

Markentreprenör

NCC

ÖVERRASKANDE ÄGG

Man tittar ut genom ett fönster och ser en rad ovaler på marken nedanför. De ser ut som stora ägg. Sedan ser man ovaler överallt; buskar, träd, grus och gräs står i ett landskap av böljande ovaler. Ellipsformade planteringar bildar ett mönster som flätar samman 12-våningshusen mellan gårdarna. Gårdarna är små. Husen stiger brant mot himlen.

Äggen på marken är gjorda av platsgjuten betong. De har en kvastad yta, som känns lite skrovlig när man tar på den. Kring äggen kittas mönstret samman av prefabricerad betongmarksten i ljusgrå och antracitfärgade kulörer. Markstenbeläggningen leder besökaren till portar och

bänkar. Man vandrar bekvämt på en plan och lättframkomlig yta. Här rullar barnvagnar och rollatorer utan hinder. Äggen är dessutom roliga att titta på. De har en dekorativ prick i mitten – det är locken till en rad brunnar som fyndigt placerats in i mönstret.

Gårdarna är smala och används mest som passager till och från husen. Här går man!

Blir man trött väntar en bänk lite här och var mellan ovalerna. Bänkarna, som står nära husens entréer, kan också upplevas som en vänlig gest: "Välkommen hem, kära du!" Gårdarna bjuder generöst in till besök. Men de är också privata hemvister, avgränsade av plank och smidesräcken mot intilliggande kvarter.

Markstensbeläggningen är anpassad till de ovala formerna.

Mörk kvadratisk marksten i rader i halvstensförband, med längsgående fogar som understryker rörelserikningen. Ytan avslutas mot planteringen med granitkantstöd.

Landskapsarkitekternas uppgift var att skapa något nytt på sex gårdar, där varje gård fått sitt eget mönster i form av kvadrater, hexagoner, bågar och andra varianter.

Området, som byggdes under sent 1960-tal, ligger nära Frölunda torg som har ett stort köpcentrum, sjukhus och kulturhus. Torget är också en viktig knutpunkt för bussar och spårvagnar. Här rör sig många människor. Det finns plats för minst 1 500 boende i de sex höghusen.

Landskapsgruppen satsade på tydliga geometriska former.

Med betong formade de ett nytt landskap för dem som tröttnat på det gamla.

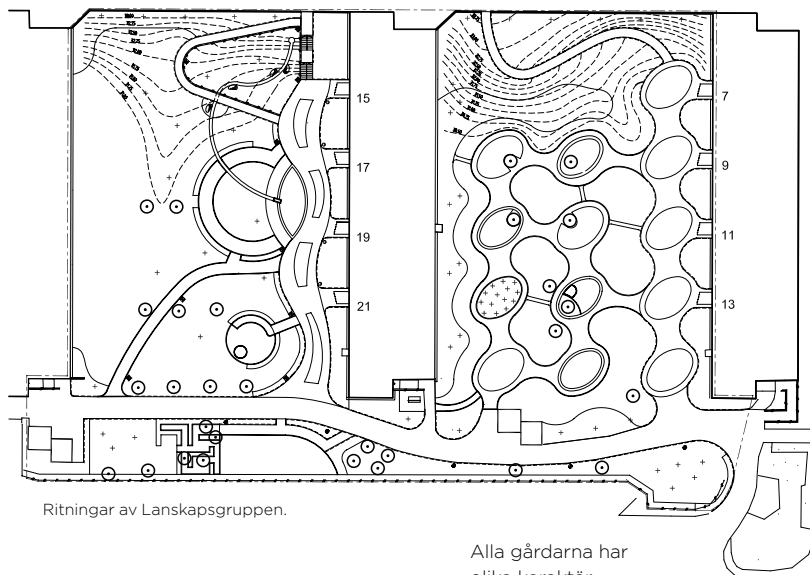
Om det blev som de ville? Ja, egentligen hade landskapsarki-

tekterna tänkt sig smågatsten mellan äggen. Och så hade de helst velat fylla resten av området med rhododendronbuskar. Men det blev för dyrt. Gatstenen ersattes av markbetong. De städsegröna rhododendronbuskarna fick lite andra växter som sällskap. Bladfällande buskar och träd skapar omväxling.

Landskapsgruppen är nöjd med resultatet. Betongstenen är vacker där den ligger. Och så är den bättre att gå på än den knaggliga gatstenen. Efter sex år håller gårdarna fortfarande stilen. ✨

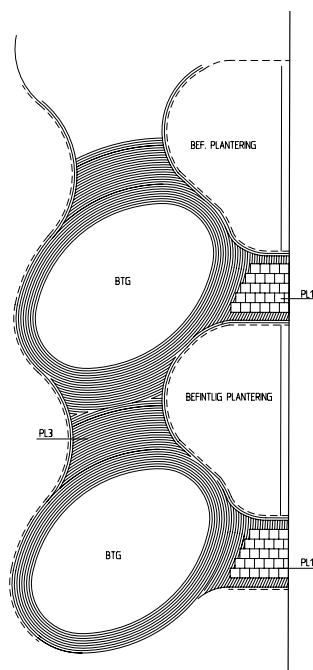
MARKBELÄGGNING:

Betongmarksten, 105 x 105 mm samt 210 x 105 mm, ljusgrå och antracit. Äggen: platsgjutet betong som kantas av prefabricerad betongmarksten.

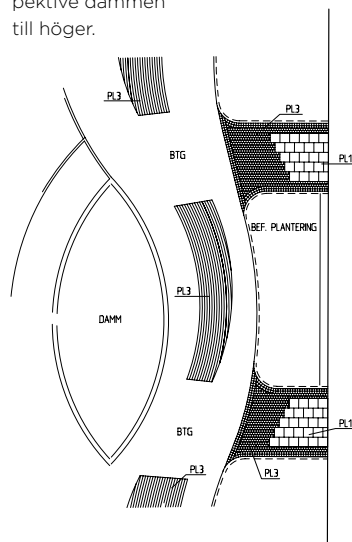

Ritningar av Lanskapsgruppen.

Alla gårdarna har olika karaktär.

Ritningar över markbeläggning på gården som ses på sid 18-19 respektive dammen till höger.

Fiskbensmönstret har fått en personlig utformning genom kombinationen av ljusa och mörka stenar. Vinkelmonstret är lagt i rätt vinkel mot de genomgående friserna. Ljusa och mörka rader är lagda slumpvis omväxlande. Mönsterbilden är livligt grafisk, men tvådimensionell – ytan upplevs inte höja sig från marken. Platsen är höjdsatt för ytvattenavrinning med jämn lutning mot en dagvattenbrunn. Detta ger ett lugn som behövs när man har en så här livlig mönsterbild. Torgets sneda kant ger stensättarna en utmaning. Skulpturen "Sfär" av Olov Tällström accentuerar torgplatsen.

FRÖSUNDA

Beläggnings-
mönstret med
fält och genom-
gående rader
går tillbaka till
sättet att lägga
kullersten, som är
en av de tidigaste
metoderna för att
hårdgöra stads-
rummens golv.

MARKBELÄGGNING:

Vinkelmönster: ljusgrå och mörkgrå markbetongsten 70 x 210 mm. Mönstret är lagt med 60 procent mörka stenar i en ruta och 60 procent ljusa i nästa, osv. Rutmönstret formas med hjälp av grå betongplattor i storlek 350 x 700 mm.

FRÖSUNDA TORG

Adress

Gustav III:s Boulevard,
Solna

Byggnadsår

2002

Landskapsarkitekt

SWECO VBB AB genom
Ulrika Bernström och
Ingela Holm

Beställare

JM, som byggde i egen
regi och NCC, som hade
en totalentreprenad på
uppdag av Solna stad

Markentreprenör

NCC Anläggning och JM

TORG MED KARAKTÄR

Ett mönster av kraftfulla, glada fiskben i betongmarksten har placerat det nyanlagda torget i Frösunda på kartan! Fiskbensmönstret ger platsen en alldeles egen identitet där den ligger omgiven av en proper och stadsmässig nybebyggelse i Solna.

Frösunda torg är ett intressant projekt eftersom det hade två uppdragsgivare, två entreprenörer och två entreprenadformer med olika förutsättningar för utformningen av den fysiska miljön. Trots detta har torget fått en säker och tydlig gestalt med trädplantering, trappor och markbehandling. Intressanta materialmöten bidrar till det lyckade helhetsgreppet.

TORGET ÄR UPPDELAT I TVÅ DELAR I OLIKA NIVÅER

Inom området finns två stora lindar som kraftfulla centralgestalter. Kring träden formades en platå som utgör den övre delen av torget. Här valde uppdragsgivaren en beläggning av bågsatt granitsten i olika grå, mörkgrå och bruna nyanser. På den nedre delen valde den andre uppdragsgivaren att satsa på betongmarksten, lagd i ett fiskbensmönster i ljusgrå och mörkgrå nyanser inom ett rutverk av grå plattor av markbetong.

De båda torgytorna knyts samman av en låg trappa med blocksteg av kinesisk granit. Torgytan ramas in av en grusgång och

dubbla rader av träd. Plats för torgstånd och en kiosk anvisades i den nedre av det nedre torget. För formgivningen av torgytan svarade SWECO VBB AB genom landskapsarkitekterna Ulrika Bernström och Ingela Holm.

Kantat av den rikt trädplanterade Gustav III:s Boulevard och omgivet av butiker, bostäder, skolor, och arbetsplatser ligger torget väl förankrat i den nya stadsmiljön. Det är en omväxlande och stimulerande plats att vistas på. Torget i Frösunda nominerades också till Betongvaruindustrins Utemiljöpris år 2003.

"Betongens roll är viktig och avgörande för helheten," konstaterade juryn.

"Utnyttjandet av olika betongstenar, i olika kulörer och former fungerar väl. Mönstren som skapats används för olika ändamål. Det visar på tydliga gränser och skapar en rumsdynamik ... Här har man utnyttjat betongens kraftfulla uttryckssätt mycket bra."

Det roliga fiskbensmönstret formades med hjälp av marksten i två grå nyanser där den mörka och ljusa stenen växelvis fick dominera inom de rutmönstrade ramarna. Detta fick en optisk effekt som gör att mönstret även kan upplevas som livliga zick-zack-vågor som löper tvärs över torget.

"Stenläggarna tolkade våra anvisningar lite annorlunda än vi menat, vilket gav torget en alldeles speciell karaktär," konstaterar Ingela Holm, Sweco. ❁

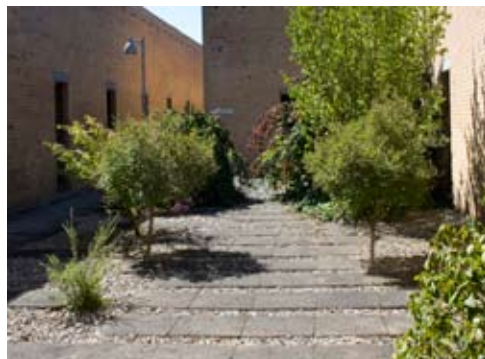

Torget har två tydliga delar på olika nivå, som binds samman av en stentrappa. Där möts också olika material - bågsett smågatsten från den övre delen och betongmarksten i vinkelmönster på den nedre delen.

KLARSKOVGÅRD

Gångstråk. Ändrat plattmönster och grus. De stora betongplattorna har mjukt avrundade kanter. Endast plattor som avslutar rader har avrundade hörn.

Plattmönster och grus.

Bilden till höger visar hur det såg ut 1969.

KLARSKOVGÅRD

Adress

Comwell Klarskovgård,
Lystskov 30, Korsör,
Danmark

Byggnadsår
1969

Landskapsarkitekt

Sven-Ingvar Andersson
(1927–2007) tidigare professor vid konstakademin i Köpenhamn

Beställare

Sparekassernes Kursus-ejendom (Klarskovgård drivs idag av Comwell)

SOM I EN JAPANSK TRÄDGÅRD

Klarskovgård konferenscenter vid den danska staden Korsör ville man ha ett vackert gångstråk och ett "torg" mellan huskropparna. Landskapsarkitekten Sven-Ingvar Andersson fyllde den tomma ytan med grus och formade gångstråket med betongplattor med en fin, avrundad kant. De stora, platta stenarna vilade tungt i gruset och den avrundande kanten höll de små gruskornen på plats. Som i en japansk trädgård vandrade besökarna behagligt från sten till sten.

Ända tills någon fastnade med en klack i gruset.

Då beslöt man sig för att lägga betongplattorna i ett tätare mönster. Ändringen gjordes dock utan att tillfråga landskapsarkitekten.

Det blev vackert ändå. Stenarna med de rundade hörnen formar nu nya dekorativa bårder i gruset. De runda hörnen håller fort-

farande ytan fri från småsten. Lågväxande stråk av gröna växter stryker utmed lister och kanter.

En dag sitter där kanske en grön groda.

Som i Sven-Ingvar Anderssons favoritHaiku av Boshō Matsuo:

En gammal damm

En groda hoppar

Splash!

Fast i Klarskovgård finns det ingen damm.

Och ingen japansk trädgård heller. De platta stenarna gäckar betraktaren.

Inspirationen fick landskapsarkitekten från medeltidens ryska gatubeläggning med stockar, lagda intill varandra på tvärs över gatan. ❁

LILLA ESSINGEN

Genom gott samarbete med övriga landskapsarkitekter har markmaterialen kunnat begränsas till tre typer inom stort sett hela området – golvet av markbetong, gatans smågatsten och grönytor. Detta grepp har resulterat i en lugn, sammanhållen helhet som bidrar till att lyfta fram arkitekturen och detaljerna i byggnadernas fasader.

Parktorget i Luxområdet har fått en tydlig och egen karaktär genom de nedskurna och geometriskt formade gräsytor. Gräsytor omges av markbetong och tunna kanter av flammad granit.

KVARTERET LUX, LILLA ESSINGEN

Adress

Primusgatan, Stockholm

Byggnadsår

2001-2007

Landskapsarkitekt

Carl Bro AB, numera Grontmij AB, genom Veronika Borg, Anders Falk, Karin Stephansson, Marie Louise Östling

Beställare

JM AB och Stockholms stad

Markentreprenör

JM AB

EXKLUSIVT LUGN

Kvarteret Lux vilar på en yta av betongmarksten. Den är ljus och slät, med inslag av grå gatsten av granit. På platsen, där den gamla Electroluxfabriken en gång i tiden huserade, reser sig de nya lamellhusen rad på rad. Det är ett tättbebyggt område med plats för många boende. Men över ytan, som binder samman den nya bebyggelsen, vilar ett tidlöst lugn. Här möter betongen glittrande vatten och bryggor av trä.

"Det är en exklusiv miljö, som kräver en balanserad och neutral bakgrund", säger Anders Falk hos Grontmij landskapsarkitekter.

Valet av prefabricerad markbetong som markmaterial var nästan givet.

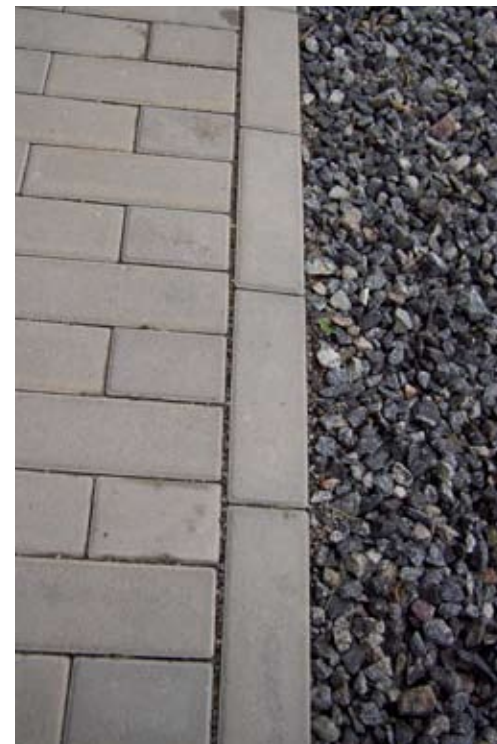
"Vi ville ha en neutral yta som kunde binda samman hela området på ett naturligt sätt", förklarar Anders Falk. Ingen asfalt, bara den ljusgrå betongmarkstenen på gångtor och smågatsten på gatan genom området.

Lux-området ligger vid Essingeleden där en huvudgata slussar in besökaren till intima gränder och en strandpromenad. Som en naturlig fortsättning av grändernas sträckning tar bryggorna vid; rakt ut i Mälarens vatten. Alla hårdgjorda ytor, utom huvudgatan, är belagda med stavformad betongmark-

Trädgrop, kantsten och markbetong.

Anslutningen mellan markbetongbeläggningen och annat material kan vara mer eller mindre besvärlig, något att beakta vid projekteringen.

sten. Framför husen vilar tättklippta mattor av gräs, skilda från betongbeläggningen genom diskreta kanter av flammad granit. Granitkanterna håller betongstenen på plats. Samma metod används även vid trädens utskurna planteringsfickor.

Strandpromenadens snörräta stråk löper nära vattnet, men skyddas av en rejäl glacis av sten. Bryggorna är tillverkade av trä och byggda i två nivåer. Den övre delen ligger i direkt anslutning till strandpromenaden, den nedre bildar ett däck. Här kan man komma närmare vattnet för att sola och bada.

"Tillgängligheten inom området har varit viktig", säger Anders Falk.

Det är inte bara bryggorna som får bilda en naturlig fortsättning

på gångstråk och strandpromenad. För att öka tillgängligheten till området byggdes en hiss för gångtrafikanter. Den binder samman kvarterets plana yta med omkringliggande höjder. Nu kan de gående lätt ta sig till det nybyggda området med bryggor och promenadvägar och bekvämt vandra runt hela Lilla Essingen.

De två beställarna - Stockholm stad och JM AB - har genom gemensamma materialval också varit måna om att ge kvarteret Lux en stark helhetskänsla.

"Det blev precis som vi tänkt oss," säger Anders Falk.

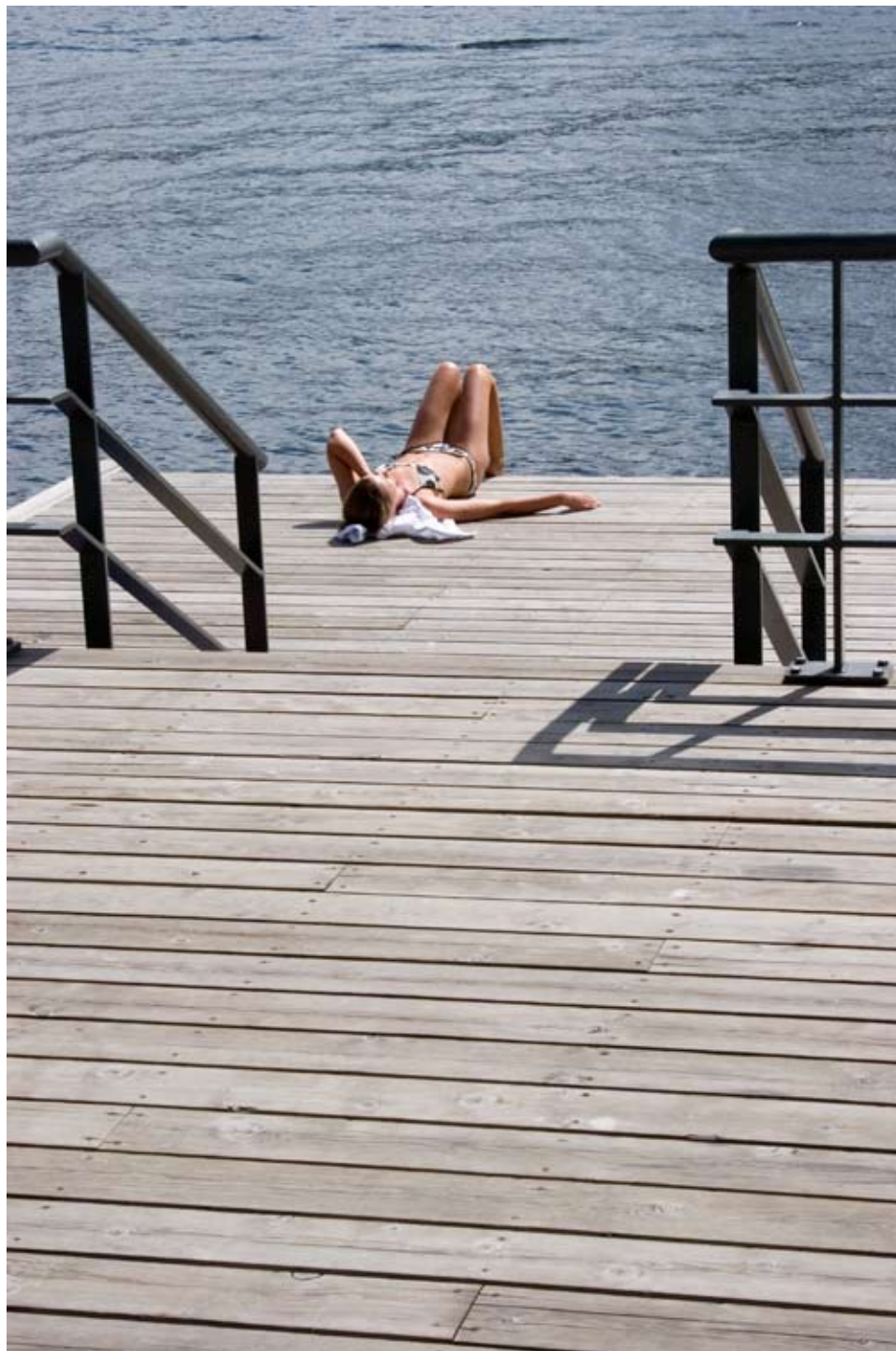
"Vi jobbade med en grundidé som vi också fick genomföra. Det resulterade i ett vackert och enhetligt golv där stadens och fastigheternas ytor smälter samman till en helhet." ❀

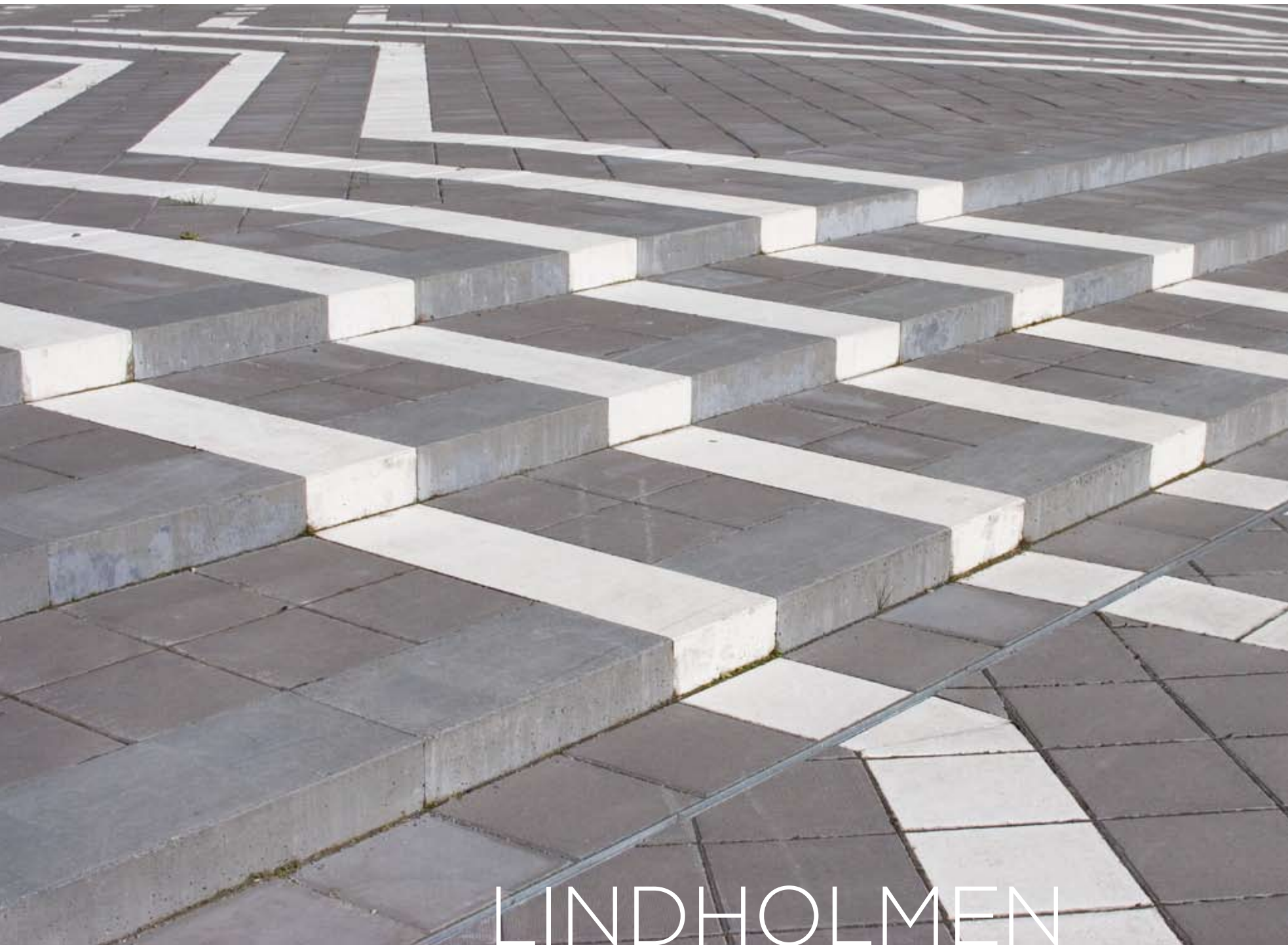
MARKBELÄGGNING:

Gråvit rektangulär marksten 300 x 100 mm samt 150 x 100 mm med med slät yta., lagda i halvtensförband. Friser av smågatsten, granitkantstöd eller betongkantstöd.

Det utskjutande inglasade uterummet har visuellt förts ned på marken genom detaljering av beläggningsmönstret.

LINDHOLMEN

Starka grafiska mönster förutsätter en lugn höjdsättning för att inte det arkitektoniska uttrycket ska bli för komplext och rörigt. Här använder man linjeavvattnung i form av smala slitsar, vilket gör att man kan avvattna med endast tvårfall på marken.

Beläggningsens starka grafiska uttryck skapas av färgkontraster, inte av format, färgband eller läggningsmönster.

Universitetsplatsen med byggnaden "Navet". De kvadratiske plattorna är lagda utan förband och bildar en lugn bakgrund mot det vita mönstret som löper tvärs över torget.

UNIVERSITETS- PLATSEN, LINDHOLMEN

Adress

Lindholmospiren, Göteborg

Byggnadsår

2003–2004

Landskapsarkitekt

White Arkitekter AB,
Stockholm genom landskapsarkitekt Anders E. Johansson och landskapsarkitekt Stefan Rummel

Beställare

Norra Älvstranden
Utveckling AB

Markentreprenör

SBS Entreprenad

KRETSKORT FÖR IT-KLUSTER

I en rasande fart har det gamla varvsområdet kring Lindholmen på Norra Älvstranden i Göteborg förvandlats till ett mondänt IT-kluster. Med den gamla träbebyggelsen i nacken breder den nya universitetsplatsen – mönstrad som ett jättelikt kretskort – ut sig mot älven. Den svartvita grafiken lyser.

Universitetsplatsen är en ny mötesplats som kantas av den skarpt profilerade kontorsbyggnaden Navet och en äldre tegelbyggnad. Högskolor som Chalmers Lindholmen och IT-universitetet expanderar i omgivningen.

Det är en representativ miljö med utrymme för stora evenemang.

Universitetsplatsen nominerades till Betongvaruindustrins Utemiljöpris 2004.

"En konsekvent, konceptuell och identitetsskapande plats, som kraftfullt samspelar med det hus till vilket det fungerar som entré," konstaterade juryn.

"Det var ett otroligt stimulerande projekt," säger Stefan Rummel, landskapsarkitekt vid White Arkitekter, som kom på idén att använda ett kretskort som symbol för utveckling och underlag för formgivning.

Men det var ett knepigt mönster.

Som beläggning valde han betongplattor som skulle tåla tung trafik från servicefordon.

"Vi ville också bryta av mot omgivningens stensatta gator genom en stark kontrastverkan och valde då att satsa på plattor av markbetong i svart och vitt," berättar Stefan Rummel.

Mönstersättningen på platsen blev ett tålamsprövande arbete. Med de svarta plattorna som underlag formades de vita

De upphöjda vita bänkarna på torget reser sig ur markens mönster. De ser ut som pianotangenter i sitt enkla och starkt reducerade formspråk. De är byggda av moduler av betong, precis som trappstegen; 350 mm breda, 700 mm synlig höjd samt 1050 mm långa. Modulbygget är formsäkert och konsekvent. På torget finns det två stora, vita sittgrupper.

Avvattningsrännan som löper runt torgets kanter är elegant insmugen mellan trappan och torgytan. Trappstegen har tillverkats i olika storlekar för att matcha mönstret och de vita blockstegen är inklämda i den svarta markstenen.

mönsterpartierna genom att anpassas i mönstret i det svarta rastret på platsen. Ett skickligt och noggrant handarbete som tog sin tid. Utöver detta tvingades man också justera mönstret sedan fogarna blivit bredare på marken än på ritningen. Den vita mönstersättningen löper över hela den 5 300 kvadratmeter stora platån och upp över trapporna ända in till entrén till "Navet".

De skarpa kontrasterna mellan den svarta bottenytan och de vita ränderna i trapporna blev ett välkommet stöd för synskadade – eftersom trapporna avtecknade sig så tydligt behövde man inte kontrastmarkera stegen.

"Vi ritade en modul av låga sittbara bänkar som specialtillver-

kades för att matcha de vita plattraderna i färg och utseende." berättar Stefan Rummel.

Bänkarna har fogats in i mönstret och bildar en raffinerad relief i den släta ytan.

Längs med huvudstråket finns det två grupperingar av betongbänkar som lyfter sig ur mönstret och erbjuder sittplats med utsikt över älven. Landskapsarkitekterna har även lagt ned stor möda på mönsteranpassning vid dagvattenbrunnar och infälld markbelysning i området. Mattor av ljusdioder markerar entréer och fungerar som orienteringsljus under den mörka delen av dygnet. Inom området finns det även högt monterad strålkastarbelysning mot byggnadens fasader och torgets entréer. ❀

MARKBELÄGGNING:

Vita och svarta betongplattor 350 x 350 mm.
Vita och svarta måttanpassade betongblocksteg.
Vita måttanpassade betongmurelement.

Markbelysningen är
infälld i betongplat-
torna i utborrade hål.

LINKÖPING

Gatsten och betongplattor på Lilla Torget. Friser av stora betongplattor delar upp gångstråket.

Piazza med betongplattor framför administrationsbyggnadens entré.

STIL OCH STRUKTUR

MARKBELÄGGNING:

Plattor 350 x 350 mm, 700 x 350 mm och 700 x 700 mm.

ENTRÉPLATS VID UNIVERSITETSSJUKHUSET I LINKÖPING

Adress

Universitetssjukhusets norra entré från Lasarettsgatan/Norra esplanaden, Linköping

Byggnadsår

2000–2001

Landskapsarkitekt

White Arkitekter AB, Göteborg, genom Lena Osvalds

Beställare

Landstingsfastigheter i Östergötland

Markentreprenör

Peab Sverige AB, Linköping

Konstnär

Wirbela Ateljé, Järna, genom Nigel Wells

Att väva samman ett stycke stadsmiljö och samtidigt göra de olika delarna tydliga.

Det var uppdraget för White arkitekter och Lena Osvalds när Linköpings universitetssjukhus skulle öppnas mot staden. I projektet ingick också en entrégata, en genomgående esplanad för bussar, fotgängare och cyklister samt ett entré- och angöringstorg. Lösningen blev ett storskaligt mönster av betongplattor och gatsten av granit.

Det blev lugnt, vackert och välstrukturerat.

För sin insats belönades Lena Osvalds med Betongvaruindustris Utemiljöpris 2001.

”Genom renodlad och sammanhållande utformning har man lyckats knyta ihop komplexa ytor till en plats med tydlig identitet. God avvägning mellan markbetong och natursten har skapat en plats med stil och struktur, stadsmässig och välkomnande utan institutionell prägel,” konstaterade juryn.

Lena Osvalds koncentrerade sig på två målsättningar. Dels gällde det att komma tillrätta med det lutande planet. Inom området rådde stora nivåskillnader. Dels gällde det att hitta ett storskaligt mönster som kunde binda samman de olika delarna.

”Många människor är i rörelse inom området. Det är viktigt att det är lätt att hitta dit man ska,” säger Lena Osvalds.

Mönstret blev en diskret men varierad beläggning av markbetong i olika grå nyanser och med plattor i olika storlekar, och smågatsten av granit. På Lilla Torget dominerar naturstenen, diskret dekorerad med en bård av markbetong. Gatstenen bildar också underlag på platsen framför norra sjukhusentrén som markering av ytan och som anvisning för ett område där framkörning av bilar är tillåten. Nivåskillnaden närmast huset utnyttjas till en vatten-trappa. Även där kantas gatans rum med ljusa bårder av betong. Platsen framför sjukhusets administrationsbyggnad är en slät

piazza av ljusgrå betongplattor. En stram allé av högstammade belysningsstolpar markerar platsens värdighet.

Mellanrum i form av mötesplatser, knutpunkter och sittplatser fick en omsorgsfull behandling med nya träd, planteringar och stilfulla armaturer. Bussgatan omgavs av träd med avvikande bladfärg. Hela området berikades med lågväxande lövträd i olika grupperingar.

En lugn miljö får inte vara tråkig eller upplevas som enahanda. Lena Osvalds framhåller vikten av kontraster.

”Den mindre gatstenen kan med fördel kombineras med större format,” säger hon.

”Då får man ett berikande växelspel som kan användas i många olika kombinationer.”

De olika trafikslagen markerades särskilt. Busshållplatsen fick platsguten betong och cykelstråket asfalterades. För synskadade placerades taktila betongplattor i stråken mellan sjukhusentrén och busshållplatsen samt vid övergångsställen. Parkeringsplatser och torg markerades med natursten. Gångtrafikanter fick lättframkomlig, slät sten av prefabricerad markbetong.

”Betongen är fin som kontrast. Det hade blivit för tungt med gatsten överallt”, konstaterar Lena Osvalds.

Projektet har pågått under flera år. De första diskussionerna startades inom sjukhusets planeringsavdelning i slutet av 1990-talet där grundidén om den yttre miljön tog form. Efter det följde idéprojekt och programfas och därefter tog detaljprojekteringen vid. Lena Osvalds har fått följa projektet från början till slut. Som handläggande landskapsarkitekt har hon därmed kunnat lösa problem som uppstått under arbetets gång, som exempelvis anpassning av olika anläggningar efter de befintliga systemen för ledningar och kulvertar. Några av de många detaljer som är viktiga för att uppnå en god helhet. ❁

Med kvadratiska grå betongplattor och gult marktegel har flera olika mönster skapats, alltifrån sådana där markbetongen dominerar till sådana där markteglet dominerar. Vissa har en visuellt funktionell mening, andra är enbart dekorativa.

Skolgården är tydligt organiserad i fält för olika aktiviteter.

Ett huvudstråk markerat av tvärgående ränder.

MARKENS MÖNSTER VISAR VÄGEN

MARKBELÄGGNING:

Betongplatta
350 x 350 mm.
Marktegel, gul, 250 x 120 mm.

SKOLGÅRD VID LOVISASKOLAN

Adress

Sofiavägen 7, Lund

Byggnadsår

2003

Landskapsarkitekt

Svenska Landskap AB genom Gunilla Gombrii och Ann-Sofi Högborg

Beställare

Lundafastigheter

Markens mönster visar var man ska gå. Lovisaskolans barn har gula marktegel och grå betongplattor under fötterna. Ju mer tegel, desto närmare är man skolgårdens hjärta. Mönstret öppnar sig i roliga ränder och sluter sig i stora fält. Ränderna fortsätter i gångstråk och vid entréer. De tätar nära huvudentrén.

Skolan ritades av arkitekt Ingeborg Hammarskjöld-Reiz och byggdes ut i etapper från slutet av 1950-talet. I början av 2000-talet var det dags att bygga till igen. Då fick Svenska Landskap i uppdrag att ge den lilla skolgården nytt innehåll. Beställarens önskemål om en så låg kostnad som möjligt, ökade kravet på omsorgsfull bearbetning av markens formgivning. Marken fick en beläggning av betongsten och marktegel, material som åldras med värdighet och som knyter an till 1950-talsarkitekturen och byggnadernas färgsättning. Olika mönstrekombinationer fick bidra till att underlätta orienteringen för

barn och vuxna. Detta återspeglas i det nya huvudstråket som löper tvärs genom skolgården.

Landskapsarkitekterna följde personalens önskemål för att göra skolgården omväxlande, trivsamt och spännande. Barnen behövde både lugna och aktiva ytor att vistas på. Behovet av en god struktur var särskilt viktig för barn med så kallad bokstavshandikapp, de fick en egen del av skolgården. Rena och lättfattliga miljöer ökar harmonin och inlärningsförmågan. Odlingssåddar, buskar och träd ger skolgården variation och trivsel. Bänkar och samlingsplatser kompletterade miljön.

Skolans entré fick en större och bredare trappa där barnen kan samlas för lekar och skolavslutningar. Där framträder kombinationen av marktegel och betongplattor som extra raffinerad.

Skolgården rymmer nu områden för såväl fartfylld lek som lugna vrår för stillsam lek och kontemplation. Skolgården är omgiven av grönska – en viktig faktor för barnens engagemang och känsla för naturen. ❁

NORRKÖPING

Torget med beläggningen av marksten i vinkel-mönster.

Fontänen har en rund flat håll där vattnet rinner över ytan som en tunn hinna.

NYA TORGET, NORRKÖPING

Adress

Trädgårdsgatan/Generalsgatan, Norrköping

Byggnadsår

2000

Landskapsarkitekt

Sven-Ingvar Andersson (1927–2007), tidigare professor vid Konstakademin i Köpenhamn.

Beställare

Norrköpings kommun

Markprojektör

J&W Mark och Anläggning

Markentreprenör

Skanska

FISKBEN OCH VATTENPLASK

Nya Torget i Norrköping är praktiskt och vackert. Landskapsarkitekten och professorn Sven-Ingvar Andersson har skapat en fri, men samtidigt välorganiserad yta. Den består av ett fiskbensmönster av markbetongsten som löper i samma riktning, men byter färg var sjätte meter.

"Det råder ett tilltalande förhållande mellan öppna ytor och öppna användningsområden". Eller som Nalle Puh formulerade det: "an empty pot for useful things," sade Sven-Ingvar Andersson.

De ljusa och mörka fälten bildar ett lugnt randmönster som underlättar avgränsningen av olika verksamheter på torget. En blygsam artikulering, men tydlig och estetisk.

Ett stråk för torghandeln, ett för kunderna. Bilarna har sitt område, vars omfattning kan anpassas efter behov. Landskapsar-

kitektens ritstift har förenklat tillvaron. Man slipper göra gula och vita streck på marken.

Till den öppna ytan kan man efter hand foga objekt och praktiska detaljer som på olika sätt symboliserar något. Som vänlighet och trivsel. En fontän av granit får representera naturen. Springvattnet är inrättat på ett sådant sätt att man kan sitta på kanten utan att bli våt medan vattenstrålen plaskar. Fontänen har en rund och flat håll där vattnet rinner över ytan som en tunn hinna i samma nivå som kanten, och försvinner i en spricka innanför kanten. Sven-Ingvar Andersson tyckte inte om fontäner som står tomma om vintern och samlar skräp. Den släta granithällen är en fiffig lösning.

"Om man stänger av springvattnet kan fontänens plåt användas som estrad. Här sjunger en liten kör medan lördagshopparna

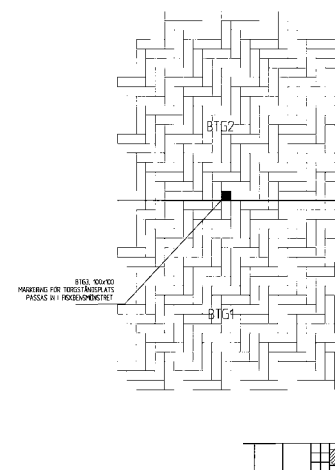
Vattenposten för torghandlarna är fint inpassad i beläggningen.

Rutor och ränder i kontrasterande kulörer markerar bilplatser.

Rabatterna är omgivna av granitsten. Där torget sluttar blir kantstenen en trappa att kanske sitta på.

Med marksten i tre olika format kan vinkelmönstret anpassas i gränser och vid färgbyten utan sågningar. Torget är höjdsatt med ett enkelt fall och med två linjeavvattningar som tar emot ytvattnet.

En kvadratisk vit sten inpassad i fiskbensmönstret markerar plats för torgstånd. Allt noggrant preciserat på ritningen.

Smågatsten omger pollare.

stannar upp och lyssnar. En annan dag är det kanske rockkonsert – eller en politisk opinionsbildare på podiet. ”

Fast torget väntar fortfarande på den välvda glaspaviljongen med blomsterbågar – ett spann av linor där växter kan klättra glatt och vilt. Inne i glashuset planerade Sven-Ingvar Andersson ett café och lite annat som människor skulle bli glada av.

I ena änden av torget balanseras den sluttande ytan av rabatter med kanter av granit. Kanterna kring de långsträckta planteringarna är högre på ena långsidan och formar en stigning av låga

trappsteg. Här kan man sitta och vila sig.

Hela den randiga torgytan lysas upp från ett belysningstorn i form av en lätt stålram med åtta reflektorskrämar, som återkastar ljuset från strålkastarna. En bit från tornet har torghandlarna en vattenpost, som barnen också kan använda som drickfontän. Där kan de samlas och spruta vatten på varann. ❁

MARKBELÄGGNING:

Gråvit och svart marksten
300 x 100, 150 x 100 och
100 x 100 mm.
Gråvita plattor
800 x 800 mm.

NYBOHOV

Granit möter pepitamönster. Trafiken separeras vid infarterna genom att körbanan och gångvägen avdelats med en barriär av granit. Graniten är en fin kontrast mot den mönstrade ytan av betongplattor. Ett starkt grafiskt mönster kräver omsorgsfull höjdsättning.

BOSTADSGÅRDAR I NYBOHOV, LILJEHOLMEN

Adress

Nybohovsbacken,
Stockholm

Byggnadsår

1960-1965

Upprustning av miljö

2005-2006

Landskapsarkitekt för upprustningen

Andersson Jönsson landskapsarkitekter AB genom
Brita Holmberg

Beställare

Svenska Bostäder

Markentreprenör

JE Mark

EN VÄV I PEPITA

Uppdraget var att förnya gator, torg och park i bostadsområdet Nybohov.

Nybohov, beläget på ett kraftigt bergmassiv vid Liljeholmen i Stockholm, består av punkthus och långa lamellhus från 1960-talet. Inom området finns ett torg, som före upprustningen var ödsligt och stort. Parken intill var sliten och dessutom bullerstörd genom sitt öppna läge mot Essingeleden. Bostadsområdet var i behov av ett rejält lyft.

Svenska Bostäder, som förvaltar större delen av bostadsområdet, har rustat upp bostadshusen och den yttre miljön med

infartsgator och gårdar. Andersson Jönsson Landskapsarkitekter fick uppdraget att göra en förnyelse av gårdsmiljön som stämde med tiden för bostadshusens uppförande. De valde att fokusera på 1960-talets grafiska mönster, ofta i svartvitt.

Bostädernas infartsgator och entréytor utformades med hjälp av betongplattor och fick personliga mönster i form av ränder, rutor, kryss och blommor. Ett av dem utformades som en pepitarutig eller hundtandsmönstrad väv med plattor i grått och vitt. Uppifrån husens övre våningsplan framträder mönstren tydligt. Infartsgatorna var tidigare belagda med asfalt. Idag upplevs dessa

mer som platser än gator, och bilisterna kör på de boendes villkor.

”Med de grafiska mönstren ville vi ge infartsgatorna en tydlig karaktär” säger landskapsarkitekt Brita Holmberg hos Andersson Jönsson Landskapsarkitekter. Den mönsterlagda markbetongen har inte bara gett området ett nytt ansikte utan även visat sin kapacitet som underlag även för tunga transporter. De stora mönsterade ytorna hålls på plats av kantsten längs alla sidor. Det enda som i efterhand bekymrar landskapsarkitekterna är att byggtreprenören skurit plattorna väl mycket närmast de nya trädplanteringarna vid infartsgatorna. Plattorna är smala som flisor och kan

lätt skadas vid snöskottning och ogrärensning. Ett metallband närmast kanten på planteringsgroparna skulle ge ett bra stöd.

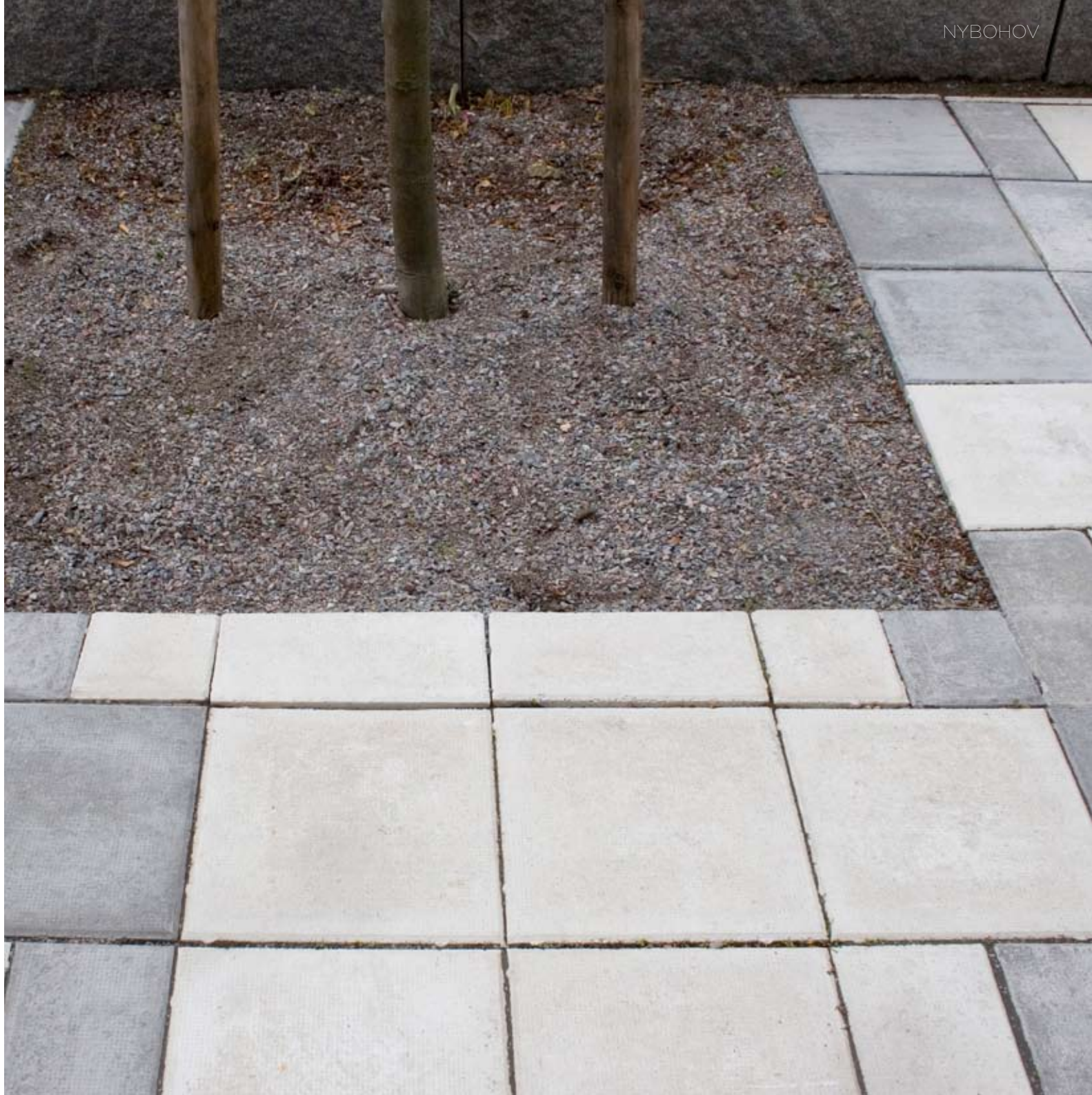
Materialkostnaden för plattorna var rimlig, och tack vare detta kunde projektet genomföras precis som det planerats. Utöver de mönsterlagda markytorna har de gröna delarna av gården rustats med nya planteringar och träd som tall och ek, pergolor och en ny lekplats. ❁

MARKBELÄGGNING:

Grå och vita plattor
350 x 350, 350 x 175 mm.

De tre bostadsgårdarna har var sitt mönster: pepitamönster, blommönster och ränder. Det storskaliga pepitamönstret kanske upplevs bäst uppifrån husens fönster. Randmönstret stämmer väl med husens och platsens skala också från fotgängarens perspektiv.

Om man lägger plattor som skurits ned i storlek finns det risk att de så småningom tippas eller rör sig.

Anläggningen i samspel med naturen: sand, sten och markbetong i olika ljusgrå nyanser.

Mjukt vågformade och raka gångar genom gräset är lagda med en smalt rektangulär marksten i rader med halvtensförband och långsgående fogar. Detta leder blicken längs gångarna och lyfter fram formen.

RIBERSBORGS HANDIKAPPBAD

Adress

Ribersborgsstigen, Malmö

Byggnadsår

2003 (ny- och ombyggnad)

Landskapsarkitekt

Svenska Landskap AB genom Gunilla Gombrii och Ann-Sofi Högborg

Beställare

Malmö stad, Fritidsförvaltningen

Markentreprenör

Miljöbyggarna

BÖLJANDE BETONG

Ribersborg är Malmös Copacabana.

En älskad badplats med lekande barn och glämande tonåringar.

En värld av vita sandstränder, långa bryggor och öppna gräsmarker. Det doftar tång och kaffe. Hit vandrar morgonpigga i badrock. Kvällssolen sjunker ned i Köpenhamn.

Som i en oas ligger handikappbadet och gonar sig bland lågväxande träd och buskar. Havet väntar.

Det var också havet och havets vågor som inspirerade arkitekterna i Svenska Landskap till formgivningen av en badplats

för människor med olika funktionshinder. Det blev en mjuk och behaglig anläggning där skönhet och funktion fångat platsens ande. Det gamla handikappbadet från 1970-talet – svårtillgängligt och nedslitet – har genomgått en metamorfos. Byggnaderna på platsen har rustats upp med reception, personalutrymmen, kiosk och nya sittplatser för solbad och servering utomhus. Ett böljande, fristående ribbat tak silar vinden och skyddar mot solen.

Gräsmattan mellan sandstranden och handikappbadets byggnad modulerades om för solbad. Vågformade gångstråk av betongmarksten bildar ett dekorativt mönster samtidigt

Ytorna runt huset har ett vinkelmonster av en brett rektangulär marksten. Mötet mellan de två beläggningarna, som visuellt markerar gränsen mellan "hus" och "strand".

Taktila betongplattor är infogade i vinkelmönstret, vilket har inneburit många sågningar och anpassningar, och ett noggrant läggingsarbete.

som de gör gräsytor mer tillgängliga. Det är hårdgjorda ytor som gör det lätt för den som exempelvis använder rullstol eller rollator för att förflytta sig. För att hålla den flyktiga sanden på plats byggdes en låg, vågformad mur av grå kalksten. Den fungerar också bra som skydd mot vinden och ger intimitet åt den som ligger och solar. Genom den böljande formen skapas även olika vinklar och vrår. Samma omsorg har ägnats åt badets omgivning där skyddande dungar av träd och buskar ramar in området på ett diskret sätt. De större gräsytorna jämnades ut för att bli mer lättillgängliga.

Med hanteringen av mark och vegetation har landskapsarki-

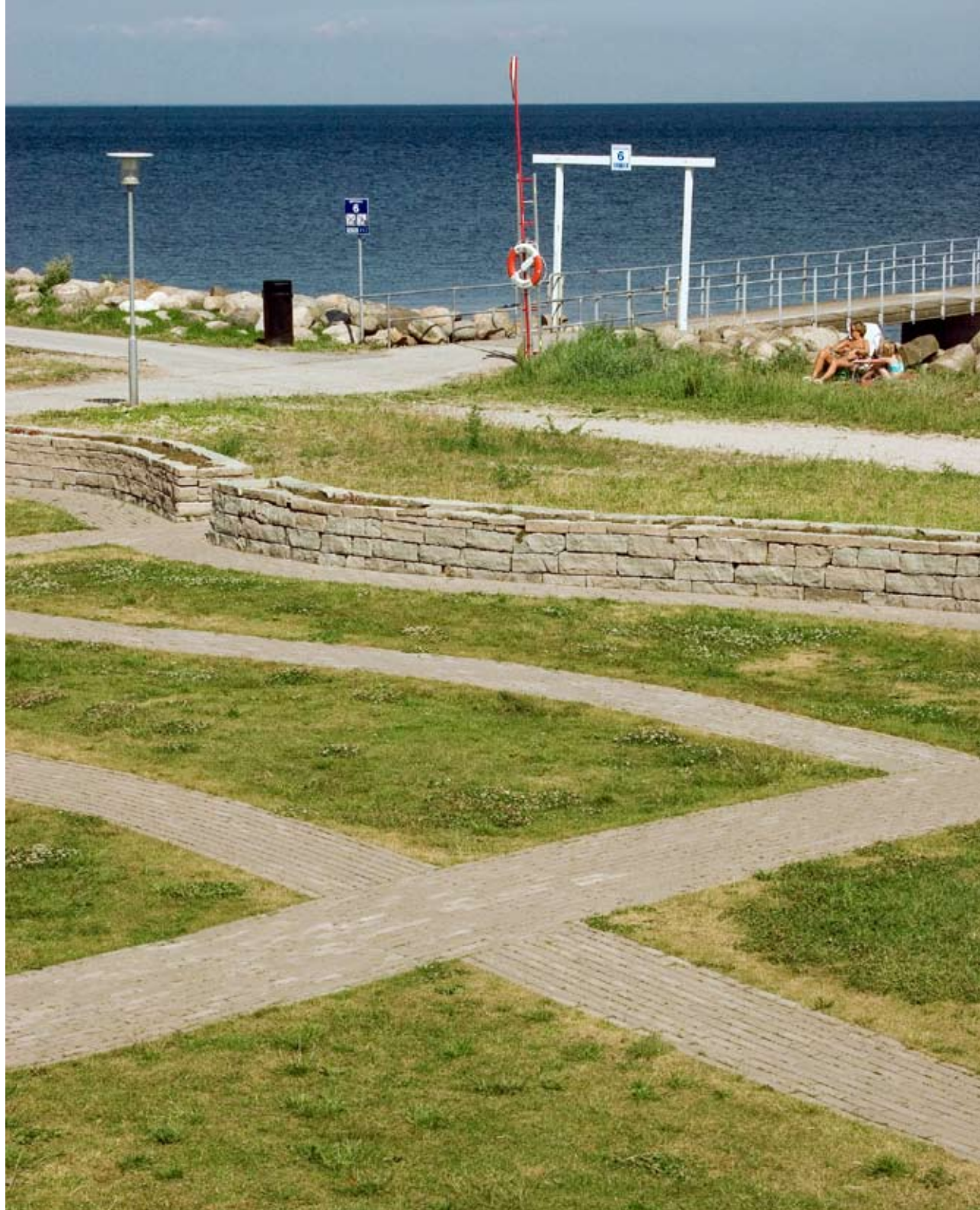
tekterna också markerat badets plats i terrängen. För den som närmar sig badplatsen från parkeringsplatsen bortom gräsfälten, avtecknar sig den gröna dungen tydligt mot horisonten. En asfalterad väg över fälten leder också raka spåret dit.

Inom badplatsen ryms även en grillplats och en plan för bollspel.

Taktila stråk med vågformade plattor av markbetong visar vägen för synskadade. Plattorna knyter också an till det böljande formspråket som löper genom badplatsens gångar, murar och tak. Gångstråkens ljusgrå stenar av betong återspeglar ljuset från himlen och ringlar som glada ormar i det gröna. Havet vilar som ett mörkblått band ovanför kalkstensmuren. ❄️

MARKBELÄGGNING:

Betongmarksten
105 x 210 mm, naturgrå, i
fiskbensmönster.
Taktill betongmarksten
210 x 210 mm, antracit.
Fris av betongmarksten,
70 x 210 mm, naturgrå.

RIKSBY

Betongplattorna inom området är lagda i asfalt. Det ger stabilitet åt plattorna och skapar kontrast till gångstråken.

De taktila plattorna anger rörelseriktning. Där stråken korsas markeras detta med en slät vit platta, för att visa att det ena stråket är lika "viktigt" som det andra.

MARKBELÄGGNING:

Vita plattor, 350 x 350 mm, med taktila mönster i sinusform respektive med upphöjda punkter, 350 x 350 mm.

BÅTSMANSTORPETS LEKPLATS

Adress

Riksbyvägen/Galonvägen,
Bromma

Byggnadsår

2004

Landskapsarkitekt

Carl Bro AB, numera
Grontmij AB, genom
Anders Kling och Alf
Orvesten

Beställare

Gatu- och Fastighetskon-
toret i Stockholm

Markentreprenör

John Mattsson AB

Båtsmanstorpet är en stimulerande lekplats för alla – med särskild satsning på synskadade och rörelsehindrade barn. Tydlighet har varit ledstjärna i utformningen där enkla och mönstrade prefabricerade markbetongplattor visar vägen. Tanken är att barnen via underlaget ska lära sig hur platsen fungerar.

Inspirationen hämtade landskapsarkitekterna från den roliga plaskdammen med de många hörnen som redan fanns på platsen. Dammen, som ritades av Erik Glemme under 1940-talet, markerade lekplatsens status som en originell och upplevelserik miljö för barnen. Men lekplatsen hade åldrads och det fanns stort behov av förnyelse och utveckling.

Lekplatsen är indelad i sju olika områden med bollplaner, gungor och mycket annat. Mellan de olika delarna finns det ledstråk med betongplattor med relief. Det är vågformade plattor som visar gångstråkens färdriktning. Stråkens korsningar markeras genom en särskild platta – en slät så kallad valpunktspatta. När barnen trampar på den släta ytan vet de

att de kan vända åt tre olika håll. Genom knotterplattor får barnen signal om att de går ut från lekplatsen.

– Tanken är att barnen ska lära känna platsen genom underlaget, säger Anders Kling, vid Carl Bro.

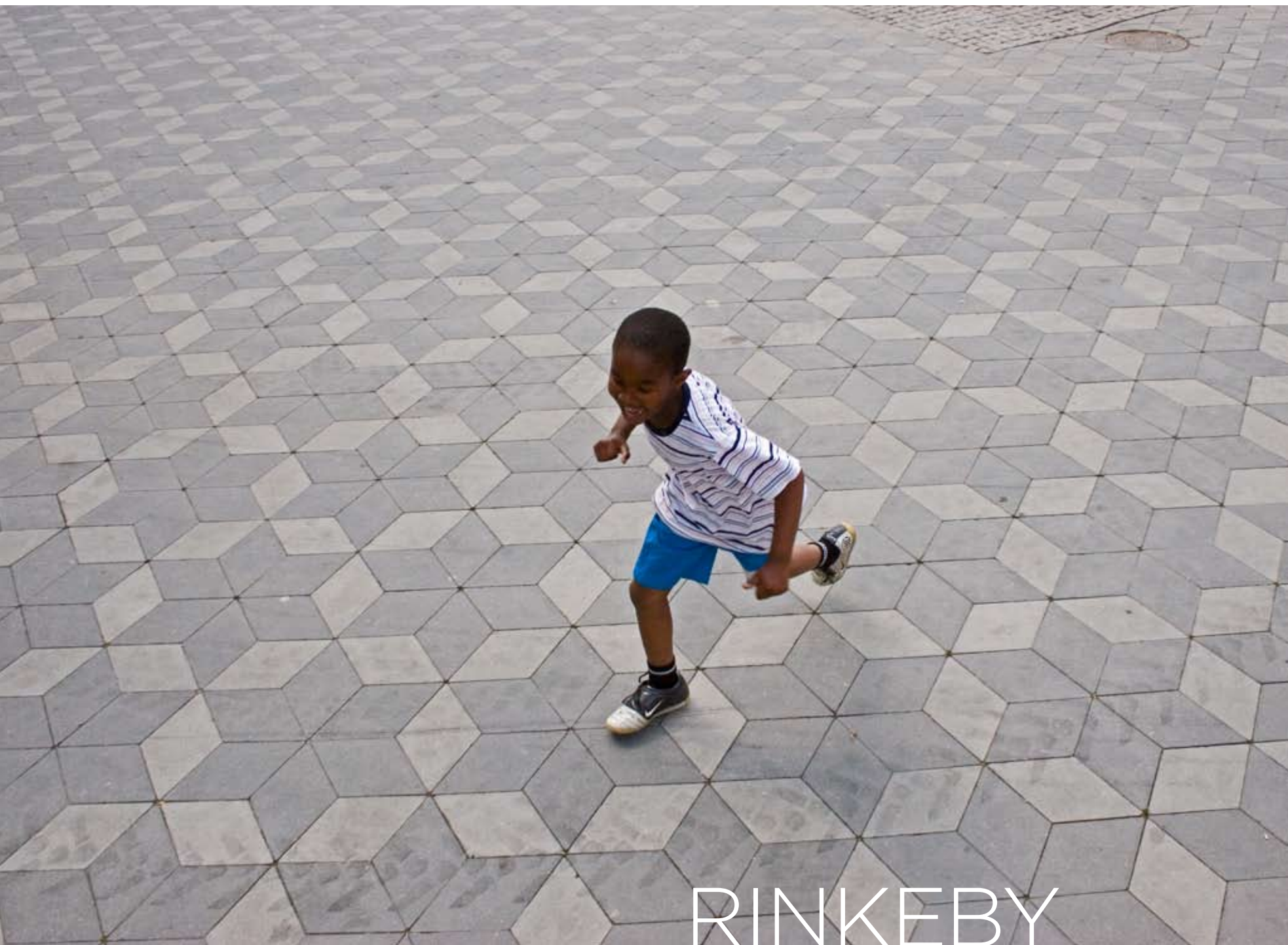
Lekplatsen saknar staket. Den är öppen och flexibel och passar alla barn.

En "springlina" med handtag, som ger de synskadade barnen möjlighet att springa fritt, har också blivit ett populärt lekredskap för andra barn. De hänger i handtagen och åker linbana genom lekparken. Gungorna har försetts med bjällror så att de synskadade barnen kan höra om någon gungar. En orienteringstavla i relief visar hur lekplatsen fungerar för de synskadade samtidigt som den är bra för alla som vill veta mer om platsens möjligheter. På natten tänds ledljus längs lekplatsen och roliga lekskulpturer glöder som eldkol.

Lekplatsen är en succé.

Ett långt och väl genomarbetat programskede tillsammans med en synskadad konsult samt vuxna och barn i området bidrog till en lyckad lösning. Åk dit och lek! ✨

BETONG SOM LEDSTJÄRNA

RINKEBY

En jämn och lugn höjdsättning ger tillsammans med smala fogar och plattor utan fasade kanter en taktilt slät och visuellt hel yta.

Beläggningssfältet är väl anpassat till omgivande gränser. Stenarna upplevs stå uppe på ytan. Kalkstenshällarna i mönsterläggningen är ett fint exempel på kontraster mellan det strikta, formade mönstret och den grova, naturliga hällen.

NORRA STADS- PARKEN, RINKEBY

Adress

Degerbygränd
(vändplatsen), Spånga

Byggnadsår

2004–2005

Landskapsarkitekt

Landskapslaget AB genom
Ingbritt Liljekvist, Bo Lar-
ses och Fredrik Toller

Beställare

Stockholms stad

Markentreprenör

TME Total Markentreprenad AB

Konstnär/formgivare av möbler, vattenpump

Arne Nilsson, ANDesign

MORISKT VARDAGSRUM

Parken som fick ett moriskt vardagsrum ligger i Rinkeby.

Den mönstrade marken ser ut som mattan i en stor sal. Eller som golvet i ett palats i Alhambra, morenas mästerverk i Spanien. Nu ligger det i Rinkeby och lyser.

Det är särskilt vackert efter regn. Då lyfter de mörka stjärnorna i mönstret. När solen skiner ser man zick-zack-formerna som löper tvärs över ytan.

Det moriska mönstret är uppbyggt av en rombformad betongplatta i två grå nyanser.

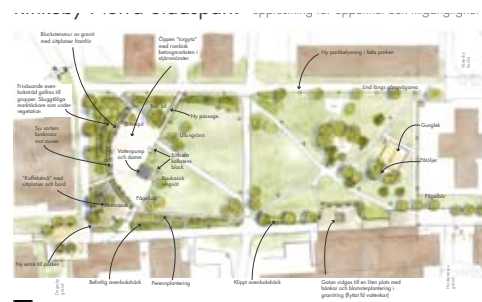
Plattan har en slät yta och inga fasade kanter. Golvet i parken skulle nämligen vara helt jämnt. Det fick inte finnas den minsta

skarv att snubbla på. Det hade uppdragsgivaren bestämt. Att det skulle vara ett moriskt mönster, kan uppdragsgivaren tacka Ingbritt Liljekvist, vid Landskapslaget AB, för.

Inspirationen kom från det lokala handikappsrådet.

Rådet förordade nämligen asphalt som lättframkomlig yta i parken. Enbart tanken gjorde Ingbritt Liljekvist förtvivlad. "Jag ville att det skulle bli en fin plats!"

Det var då hon plockade fram ett gammalt mönster som hon filat på i många år. Hon hade länge varit fascinerad av den moriska kulturen och dess mångfacetterade formspråk i moskéer och palats. Golven är ofta täckta av en tät mosaik av mönster som ändrar form – precis som i ett kalejdoskop – allt efter betraktarens

Plan över Rinkeby stadspark. Den plattbelagda platsen ses till vänster.

Smågatsten, granit och pump med vattenkar är väl infogade i betongmönstret. Det visar också matans generalitet. Mönstret fungerar som bas.

position. Tänk om hon kunde förverkliga ett sådant "golv" i det invandrantäta Rinkeby?

Arbetsuppgiften var att förnya en igenvuxen plats i Rinkeby stadspark.

Ingbritt Liljekvist föreslog då en öppen solbelyst yta med en bågformad "solvägg" av granit. Den öppna platsen skulle fungera som ett komplement till Rinkeby torg en bit därifrån. Eftersom torget i Rinkeby har etablerats som människans mötesplats, skulle platsen i parken ge kvinnorna i området möjlighet att träffas tillsammans med barnen.

Uppdragsgivaren – Stockholms stads markkontor – gav idén om ett moriskt golv sitt fulla stöd. Ingbritt Liljekvist fick även gehör för sina planer hos Starka Betongindustrier. Efter ett intensivt utveck-

lingsarbete tog den önskade plattan form. Den blev perfekt; stark, slät, rombformad och vacker. Det visade sig dock att mönstret behövde särskild omsorg vid läggningen. Den spetsiga formen krävde millimeterprecision. Läggningen försvårades också av den halvcirkelformade "solväggen", där tillpassningen av mönsterplattan resulterade i många beskurna hörn. Men det lyckades väl.

Landskapsarkitekterna hade lagt mycket arbete på att få en jämn och fin höjdsättning. Ytan skulle upplevas som plan och harmonisk, trots att det krävdes en viss lutning för att anpassa höjderna till omgivande gångvägar. En ramp ersatte den planerade trappan. Behovet av tillgänglighet var tillfredsställt med råge.

En vattenpump för barn och vuxna kompletterar bilden av ett sydländskt torg i en svensk skogsbacke. ❀

MARKBELÄGGNING:

Romboidformad platta, 233 x 233 mm, svart och ljusgrå.

Den sexkantiga formen, som finns såväl i det lilla som i det stora, skapar en formmässig samstämmighet och harmoni på platsen.

Gång med hexagonala plattor. Plattor med avvikande färg visar vägen. Markbeläggningen avslutas mot de angränsande planteringsytorna med en kantfris av smalt rektangulära plattor.

MARKBELÄGGNING:

Sexkantig marksten, ljusgrå 200 x 173 mm samt tillhörande randsten och slutsten.
Kantsten av betong: 500 x 250 mm.

TRÄDGÅRD TILL LILLEVÅNGSHEMMET

Adress

Museigatan 8, Simrishamn

Byggnadsår

1997

Landskapsarkitekter

Mellanrum Landskapsarkitekter genom Christer Göransson

Beställare

HSB Östra Skåne

Markentreprenör

Skanska Väg- och Anläggning

STRAMA HEXAGONER

Det geometriska formspråket från 1950-talet anger tonen för trädgården.

Med ett mönster av hexagoner formas rabatter, sittplatser och gångstråk.

Minsta enhet i strukturen består av den ljusgrå, sexkantiga betongplattan, vars strama form ger kontrast åt den ymniga växtligheten.

Trädgården till Lillevångshemmets äldreboende i Simrishamn har fått en mycket karaktärsfull utformning. Syftet var att åstadkomma en lättframkomlig men också omväxlande yta med mycket fägring. Med den sexkantiga betongplattan som bas, skapades ett intrikat gångsystem med en jämn ytstruktur och få anpassade kanter. Bredden på gångstråket blev 179,8 cm. Måttet gav god framkomlighet åt rollatorer och rullstolar för de äldre samtidigt som det bidrog till en varierad och intim miljö.

Trädgården stod färdig 1997 och har nu en fin och tät grönska med blommande rosenapel, perennrabatter och tättklippta häckar av liguster. En av de sexkantiga planteringarna har en upphöjd bädd

för att de boende lättare ska kunna känna växtlighetens dofter. En sexkantig damm ingår också. Anläggningen har även anpassats efter äldre människors behov av balans mellan sol och skugga.

Gångstråket stryker utmed de sexkantiga planteringarna och bersåerna i en vindlande bana. För att de äldre inte ska gå vilse har man fogat in en platta med avvikande färg i terrakotta i gångens mitt. Den bildar en diskret ledlinje. I kanten mot växtligheten ligger en rektangulär betongplatta. Den utgör inte bara en stram övergång mot det gröna utan fungerar också som en linjal för klippningen av ligusterhäcken. Gångsystemet bildar fina vinklar vilket ger en extra spänning åt miljön.

"För att trädgården ska upplevas som intim, men samtidigt vara lättöverskådlig, får inte hexagonformerna för plantering och annat vara för stora," berättar Christer Göransson, Mellanrum Landskapsarkitekter. Han har lagt ned mycket arbete på detaljerna. Mönstret måste stämma på millimetern för att det ska fungera. De stora hexagonerna varierar från sju meter (från spets till spets) ned till fyra meter. Störst är hexagonen med plats för en sittgrupp. ❁

Idén med stjärnmönster utvecklades under byggtiden. I urspringsförslaget bestod stjärnorna av hälften grå och hälften svarta plattor. När det var dags för anläggning fanns det inte tillräckligt med plattor för att kunna lägga det mönster som planerats. Efter kontakt med entreprenören omformades mönstret utifrån det antal plattor i respektive färg som fanns tillgängliga. Alternativet hade varit att byta ut plattorna mot en helt annan produkt. Så här blev det. Mönstret upplevs här huvudsakligen tvådimensionellt, till skillnad från mönstret på torget i Rinkeby.

SOLLENTUNA

Skolgården har många funktioner och lektytor av olika slag.

Ritning: Andersson Jönsson Landskapsarkitekter

Delade romboidplattor bildar en dekorativ övergångsbård mot beläggningen med kvadratiska plattor.

Nivåskillnaden inom skolgården utnyttjades till att anlägga terrasser med odlingslotter och en "amfiteater" med hjälp av L-stöd. För att lösa tillgängligheten mellan nivåerna byggdes handikappramper. Terrasserna är lagda med kvadratisk marksten i visuellt riktningsslöst mönster utan förband. De vinklade formerna har medfört sågningar och anpassningar.

MARKBELÄGGNING:

Ljust grå marksten 175 x 175 mm samt 233 x 117 mm till gångstråk, handikappramper och terrasser.

Ljust grå plattor, 233 x 233 mm till gångstråk.

Romboid platta, tvåfärgad ljust grå och svart, 233 x 233 mm, till stjärnmöster.

Strukturerad platta, svart och grå, till schackbräde, 500 x 500 mm.

STJÄRNOR OCH TERRASSER

Skolgårdar sätter fantasin i rörelse. När Andersson Jönsson Landskapsarkitekter tog sig an den nya skolgården till Silverdalsskolan i Sollentuna var de fyllda av idéer. Beställaren – Sollentuna kommun – ville satsa på en varierad utformning och många olika sorters material. Det skulle finnas lugna och även livliga platser. Och så skulle skolgården passa barn i alla åldrar. Projektet var en utmaning.

Skolgården var stor. Den bestod dels av marken kring en byggnad som tidigare fungerat som kontor. Där fanns det asfalt och gräs. Den andra delen av skolgården bestod av våtmark som måste dräneras. Mellan de båda områdena fanns det också en nivåskillnad som måste överbryggas. Hur skulle de två områdena mötas?

Tillsammans med beställaren utarbetades ett förslag med hänsyn till barnens behov av lek och inlärning. Man satsade mycket på motorisk träning och ett varierat program för lek och studier utomhus.

Slutningen mellan de två ursprungliga nivåerna terrasserades med hjälp av fyra avsatser med plats för odlingslotter, amfiteater och promenadstråk. En 30 meter lång handikappramp löper diagonalt genom terrasserna och landar på en plan yta med klätterställningar och andra lekredskap. Terrasserna har byggts upp med prefabricerade L-stöd av betong. Ramp, amfiteater och gångstråk har belagts med prefabricerad markbetong.

"Det är en lösning med många funktioner", säger Jenny Svens-

son, Andersson Jönsson Landskapsarkitekter.

Landskapsarkitekterna bestämde sig för marksten av betong från första början. De ville ha ett enhetligt material och satsade på enkla, grå kvadratiska stenar på ytorna för uteservering, samt i gångstråk och ramper.

För att rama in lekytorna har de använt sig av lutande, ljusgrå friser – även de av betong. Under gungor och klätterställningar lyser färgglada mönster i gummigranulat. Innan ytorna av gummi lades på plats, sprejades mönstren på marken.

Inom området finns det också en spännande bäckfåra av platsgjuten betong som ringlar sig ned mot en damm.

Skolans entré markeras med ett vackert stjärnmönster av markbetongplattor. Där kan barnen hoppa från stjärna till stjärna. Nära entrén finns det också ett litet torg med sittplatser och träd med markbeläggning av betongplattor som liknar svart skiffer. De plattorna återkommer också i ett schackspel som ligger i den lugna delen av skolgården.

Jenny Svensson är nöjd med resultatet. Som landskapsarkitekt har hon kunnat följa projektet från programarbete till färdigställande. Hon har också kunnat påverka de ändringar som tillkommit under genomförandefasen. Nytt material har valts med hänsyn till anläggningens helhet. Detaljarbete med läggning av markbetong och utformning av L-stöd har varit en viktig del av projektet. ✨

SKOLGÅRD VID SILVERDALSSKOLAN

Adress

Silverdalsvägen 12,
Sollentuna

Byggnadsår
2006

Landskapsarkitekt

Andersson Jönsson
Landskapsarkitekter AB,
Jenny Svensson

Beställare

Sollentuna kommun

Markentreprenör

JM Entreprenad

SUNDSVALL

Plattor i längsgående rader utan förband, med en rad smågatsten emellan.

MARKBELÄGGNINGSPÅN FÖR SUNDSVALL

Adress

Sjögatan, Strandgatan och Nybrogatan, Sundsvall (pilotprojekt)

Byggnadsår

2002

Landskapsarkitekt

White Arkitekter AB, Uppsala, genom Mattias Nordström, ansvarig landskapsarkitekt och Lars-Magnus Ejdeholm, handläggande landskapsarkitekt

Beställare

Sundsvalls kommun genom Mats Westling, Sbk, projektansvarig, Sören Westberg, Sbk, kvalitetsansvarig, Anita Edlund, Sbk, utformningsansvarig, Anders Stjärnberg, Adcl, projektledare

Markentreprenör

NCC

Adress

Storgatan (förslag)

Landskapsarkitekt

White Arkitekter AB, Stockholm genom Anders E. Johansson

GATANS MANUAL

Efter en omfattande brand 1888, byggdes en ny innerstad upp i Sundsvall.

Det blev en stenstad i en strikt rutnätplan med esplanader, brandgator och mindre tvärgator. Inom stenstaden ryms idag 51 kvarter med bostäder, butiker och verksamheter. För att stärka stenstadens karaktär som modern livsmiljö fick White arkitekter under början av år 2000 i uppdrag att forma en estetisk manual för gatornas markbeläggning.

Genom markbeläggningsplanen vill man skapa ett väl strukturerat "golv" med en enhetlig yta för hela stenstaden.

"Vi utgick från smågatsten av granit och markbetongplattor och har laborerat med olika mönster för att skapa variation," berättar Lars-Magnus Ejdeholm vid White arkitekter.

Markbeläggningsplanen innehåller en enkel byggsats med smågatsten och plattor av markbetong med 350-modul och grå, blästrad yta. Markbetongplattan är ett medvetet val. Genom sin grå, urtvättade yta knyter den väl an till smågatstenens

granit. 350-modulsformatet är också en fördel eftersom det är ett standardformat som kommer att finnas i produktion under en lång tid. En tredje fördel är att markbetongplattan är betydligt billigare än exempelvis hållar av granit.

Landskapsarkitekterna har skapat en grammatik för alla situationer i staden.

Den omfattar också lösningar för bättre tillgänglighet för alla. I gångfartsgator – gata med blandad trafik med låg hastighet och stor hänsyn till gångtrafikanter – tar man bort kantstenen och höjer körbanans yta till samma nivå som trottoaren. På så kallade 30/30-gator utförs gatukorsningar med ramper mellan trottoar och gata.

Gångfartsgator får ett körbart mittparti med en bågformad beläggning av smågatsten av granit. Trottoarerna beläggs med ränder av plattor av markbetong, varvade med smågatsten. Gånggator omfattas av samma mönster, utom när det gäller gatans mittparti. Där är smågatstenen lagd i raka linjer med

förband och den genomgående fogen tvärs gångriktningen. Mönstren på trottoarer är antingen längsgående eller tvärgående. Även där råder en enkel grammatik: längsgående ränder på breda gator och tvärgående mönster på de smala. Taktila markbetongplattor markerar övergångar, stopp och hållplatser för funktionshindrade. Vita gatstenar markerar plats för parkering.

"Projektet är ett nära samarbete med olika intressegrupper och Sundsvalls kommun," berättar Lars-Magnus Ejdeholm.

Med planens intentioner har man under 2002 rustat upp delar av tre gator i ett pilotprojekt. Detta ska fungera som ett prov i full skala för att se hur beläggningen fungerar vid olika årstider. Under tiden bjuds kommunens invånare in för att tycka till om förslaget. Omvandlingen av gatorna inom hela området

kommer att ske i etapper och under en längre period.

Som ett led i ambitionen att fullfölja arbetet med markbeläggningsplanen har White Arkitekter även tagit fram ett förslag till upprustning av Storgatan i centrala Sundsvall.

Utformningen av Storgatan föreslås följa det övergripande programmet, men får en särprägel genom större markbetongplattor – 700 x 700 mm – vilket ger ett mer storskaligt och tydligt mönster av sträckkaraktär. Som komplement och markering för möbleringszoner, anslutningar till fasader och anpassning till olika nivåer föreslås smågatsten. Eftersom tillgängligheten är speciellt viktig föreslås även en höjning av marknivån för att eliminera nivåskillnader mellan exempelvis gata och butiker. ❁

MARKBELÄGGNING:

Grå markbetongplatta
med blåstrad yta,
350 x 350 och
700 x 350 mm.
Smågatsten av granit.

Materialen är lågmälda, vackra och hållbara. Betongplattorna står för linjeföring längs gata och kvarter. Här ses smågatsten och markbetongplattor på Sjögatan (längsgående mönster).

Stenarna i ytan
ligger relativt
glost. Betongen är
genomfärgad med
svart pigment.

SÖDERTÖRN

En ramfyllnads-trappa som denna, där sättstegskanten utgörs av en stålkant, kräver ett noggrant arbete vid läggningen av planstegets plattor för att sättningar inte ska uppstå. Risken är annars att det bildas en uppstickande snubbelkant av stål.

MARKBELÄGGNING:

Svart genomfärgad markbetongplatta med delvis frilagd ballast av diabas, 500 x 500 mm

TRAPPA TILL UNIVERSITETS- BIBLIOTEKET, SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA

Adress

Alfred Nobels allé 11,
Huddinge

Byggnadsår

2002-2004

Landskapsarkitekt

NOD, Natur orienterad
design AB i samarbete
med Malmström & Ed-
ström arkitektkontor AB

Beställare

Clara Stiftelsen

Markentreprenör

HL Markservice

STEG I SVART

Det nya universitetsbiblioteket vid Södertörns högskola ligger i hjärtat av det nybyggda campusområdet. Biblioteket markerar sin plats i den rätvinkliga stadsplanen genom en lätt vridning mot omgivningen. Byggnaden, som är fyra till fem våningar hög, fungerar som en nod som länkar samman de olika gatorna och marknivåerna kring byggnaden. Att utforma länkarna var uppdraget för landskapsarkitekterna inom NOD, Naturorienterad Design AB.

NIVÅSKILLNADERNA BLEV EN UTMANING

En av länkarna är en generös trappa med breda, stålkantade steg, fylld av svarta markbetongplattor.

”Vi ville knyta an till den mörka skiffen i fasaden och satsa på

en betongplatta som skulle vara rejält svart. Och grov. Det skulle kännas som grovt grus när man gick på den,” berättar Elin Olsson vid NOD.

Eftersom landskapsarkitekterna tidigare utvecklat en platta med grov ballast i ljus sten tillsammans med Starka Betongindustrier, tog de åter kontakt med företaget.

Arkitektkontoret besökte Starkas fabriker i Kristianstad och Södra Sandby för att diskutera material. De fastnade för en svart diabas, som fick en särskild behandling för att fördjupa svärtan. Betongen genomfärgades för att minska risken för märken om stenarna skulle släppa. Det resulterade i en tung, 500 x 500 cm stor platta, precis så svart som man från början hade önskat sig. ❄